ISSN 1725-5015

Il-Ġurnal Uffiċjali ta' l-Unjoni Ewropea C 303

Volum 50

Edizzjoni bil-Malti

Informazzjoni u Avviżi

14 ta' Diċembru 2007

Avviż Nru	Werrej	Paġna

IV *Informazzjoni*

INFORMAZZJONI MINN ISTITUZZJONIJIET U KORPI TA' L-UNJONI EWROPEA

Parlament Ewropew

Il-Kunsill

Il-Kummissjoni

2007/C 303/01	**Il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali ta' l-Unjoni Ewropea**	1
2007/C 303/02	Spjegazzjonijiet dwar il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali	17

MT

2

IV

(Informazzjoni)

INFORMAZZJONI MINN ISTITUZZJONIJIET U KORPI TA’ L-UNJONI EWROPEA

PARLAMENT EWROPEW

IL-KUNSILL

IL-KUMMISSJONI

IL-KARTA TAD-DRITTIJIET FUNDAMENTALI TA’ L-UNJONI EWROPEA

(2007/C 303/01)

IL-KARTA TAD-DRITTIJIET FUNDAMENTALI TA' L-UNJONI EWROPEA

Il-Parlament Ewropew, il-Kunsill u l-Kummissjoni jipproklamaw b'mod solenni t-test li ġej bħala l-Karta tad-Drittijiet Fundamentali ta' l-Unjoni Ewropea:

Preambolu

Il-popli ta' l-Ewropa, bil-ħolqien bejniethom ta' unjoni dejjem iktar stretta, iddeċidew li jaqsmu bejniethom ġejjieni ta' paċi bbażat fuq valuri komuni.

Konxja tal-wirt spiritwali u morali tagħha, l-Unjoni hi mibnija fuq il-valuri indiviżibbli u universali tad-dinjità tal-bniedem, tal-libertà, ta' l-ugwaljanza u tas-solidarjetà; hi bbażata fuq il-prinċipji ta' demokrazija u l-istat tad-dritt. Hija tqiegħed il-persuna fil-qalba ta' l-attivitajiet tagħha, billi tistabbilixxi ċ-ċittadinanza ta' l-Unjoni u billi toħloq spazju ta' libertà, sigurtà u ġustizzja.

L-Unjoni tikkontribwixxi għall-preservazzjoni u għall-iżvilupp ta' dawn il-valuri komuni filwaqt li tirrispetta d-diversità tal-kulturi u tat-tradizzjonijiet tal-popli ta' l-Ewropa kif ukoll ta' l-identità nazzjonali ta' l-Istati Membri u ta' l-organizzazzjoni ta' l-awtoritajiet pubbliċi tagħhom fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali; hija tfittex li tippromwovi żvilupp bilanċjat u sostenibbli u tiżgura l-moviment liberu ta' persuni, ta' servizzi, ta' merkanzija u ta' kapital, kif ukoll il-libertà ta' stabbiliment.

Għal dan l-għan, hu meħtieġ li tiġi msaħħa l-protezzjoni tad-drittijiet fundamentali fid-dawl ta' l-evoluzzjoni tas-soċjetà, il-progress soċjali u l-iżviluppi xjentifiċi u teknoloġiċi, billi dawk id-drittijiet isiru iktar viżibbli f'Karta.

Din il-Karta tafferma mill-ġdid, fir-rispett tal-kompetenzi u l-kompiti ta' l-Unjoni, kif ukoll tal-prinċipju ta' sussidjarjetà, id-drittijiet kif jirriżultaw, b'mod partikolari, mit-tradizzjonijiet kostituzzjonali u mill-obbligi internazzjonali komuni għall-Istati Membri, mill-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, mill-Karti Soċjali adottati mill-Unjoni u mill-Kunsill ta' l-Ewropa kif ukoll mill-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja ta' l-Unjoni Ewropea u tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem. F'dan il-kuntest, il-Karta għandha tkun interpretata mill-qrati ta' l-Unjoni u ta' l-Istati Membri b'kont debitu meħud ta' l-ispjegazzjonijiet imħejjija taħt l-awtorità tal-Praesidium tal-Konvenzjoni li abbozza l-Karta u aġġornati taħt ir-responsabbiltà tal-Praesidium tal-Konvenzjoni Ewropea.

It-tgawdija ta' dawn id-drittijiet iġġib magħha responsabbiltajiet u dmirijiet kemm fir-rigward ta' ħaddieħor, kif ukoll fir-rigward tal-komunità tal-bnedmin u tal-ġenerazzjonijiet futuri.

L-Unjoni għaldaqstant tirrikonoxxi d-drittijiet, il-libertajiet u l-prinċipji elenkati hawn taħt.

TITOLU I

DINJITÀ

Artikolu 1

Is-dinjità tal-bniedem

Id-dinjità tal-bniedem hija invjolabbli. Hija għandha tkun irrispettata u protetta.

Artikolu 2

Id-dritt għall-ħajja

1. Kull persuna għandha d-dritt għall-ħajja.

2. Ħadd m’għandu jiġi kkundannat għall-piena tal-mewt, jew titneħħielu ħajtu.

Artikolu 3

Id-dritt għall-integrità tal-persuna

1. Kull persuna għandha d-dritt għar-rispett ta’ l-integrità fiżika u mentali tagħha.

2. Fl-oqsma tal-mediċina u tal-bijoloġija, dawn li ġejjin għandhom jiġu rispettati b’mod partikolari:

a) il-kunsens liberu u infurmat tal-persuna kkonċernata, skond il-proċeduri stabbiliti mil-liġi;

b) il-projbizzjoni ta’ prattiċi ewġeniċi, partikolarment dawk li jimmiraw għas-selezzjoni tal-persuni;

ċ) il-projbizzjoni li l-ġisem tal-bniedem u l-partijiet tiegħu, bħala tali, jintużaw bħala mezz ta’ gwadann finanzjarju;

d) il-projbizzjoni tal-klonazzjoni riproduttiva tal-bnedmin.

Artikolu 4

Il-projbizzjoni tat-tortura jew tal-pieni jew trattamenti inumani jew degradanti

Ħadd m’għandu jkun assoġġettat għal tortura jew għal pieni jew trattamenti inumani jew degradanti.

Artikolu 5

Il-projbizzjoni ta’ l-iskjavitù u tax-xogħol forzat

1. Ħadd m’għandu jinżamm fi skjavitù jew f’servitù.

2. Ħadd m’għandu jiġi mġiegħel jagħmel xogħol forzat jew obbligatorju.

3. It-traffikar tal-bnedmin huwa pprojbit.

TITOLU II.

LIBERTAJIET

Artikolu 6

Id-dritt għal-libertà u għas-sigurtà

Kull persuna għandha d-dritt għal-libertà u għas-sigurtà.

Artikolu 7

Ir-rispett għall-ħajja privata u tal-familja

Kull persuna għandha d-dritt għar-rispett tal-ħajja privata u tal-familja tagħha, ta' darha u tal-kommunikazzjonijiet tagħha.

Artikolu 8

Il-protezzjoni tad-data personali

1. Kull persuna għandha d-dritt għall-protezzjoni ta' data personali li tirrigwardaha.

2. Din id-data għandha tiġi trattata b'mod ġust għal finijiet determinati u abbażi tal-kunsens tal-persuna kkonċernata jew fuq bażi oħra leġittima stabbilita mil-liġi. Kull persuna għandha d-dritt ta' aċċess għad-data miġbura li għandha x'taqsam magħha u d-dritt li tikseb ir-rettifika tagħha.

3. L-osservanza ta' dawn ir-regoli għandha titqiegħed taħt il-kontroll ta' awtorità indipendenti.

Artikolu 9

Id-dritt għaż-żwieġ u dritt għat-twaqqif ta' familja

Id-dritt għaż-żwieġ u d-dritt għat-twaqqif ta' familja huma ggarantiti skond il-liġijiet nazzjonali li jirregolaw l-eżerċizzju ta' dawn id-drittijiet.

Artikolu 10

Il-libertà tal-ħsieb, tal-kuxjenza u tar-reliġjon

1. Kull persuna għandha d-dritt għal-libertà tal-ħsieb, tal-kuxjenza u tar-reliġjon. Dan id-dritt jimplika l-libertà li wieħed ibiddel ir-reliġjon jew it-twemmin tiegħu, kif ukoll il-libertà li juri r-reliġjon jew it-twemmin tiegħu, waħdu jew ma' oħrajn, fil-pubbliku jew fil-privat, fil-qima, fit-tagħlim, fil-prattika u fl-osservanza tar-riti.

2. Id-dritt għall-oġġezzjoni ta' kuxjenza hu rikonoxxut, skond il-liġijiet nazzjonali li jirregolaw l-eżerċizzju ta' dan id-dritt.

Artikolu 11

Il-libertà ta' l-espressjoni u ta' l-informazzjoni

1. Kull persuna għandha d-dritt għal-libertà ta' l-espressjoni. Dan id-dritt jinkludi l-libertà ta' opinjoni u l-libertà li tirċievi jew tagħti informazzjoni u ideat mingħajr indħil mill-awtorità pubblika u indipendentement mill-fruntieri.

2. Il-libertà u l-pluraliżmu tal-mezzi tal-komunikazzjoni għandhom ikunu rrispettati.

Artikolu 12

Il-libertà ta' għaqda u ta' assoċjazzjoni

1. Kull persuna għandha d-dritt għal-libertà ta' għaqda paċifika u għal-libertà ta' assoċjazzjoni f'kull livell, b'mod partikolari fil-qasam politiku, tat-trade unions, u ċiviku, li jimplika d-dritt ta' kull persuna li tifforma trade unions flimkien ma' oħrajn u li tissieħeb magħhom għall-protezzjoni ta' l-interessi tagħha.

2. Il-partiti politiċi fil-livell ta' l-Unjoni jikkontribwixxu għall-espressjoni tar-rieda politika taċ-ċittadini ta' l-Unjoni.

Artikolu 13

Il-libertà ta' l-arti u x-xjenzi

L-arti u r-riċerka xjentifika huma liberi. Il-libertà akkademika għandha tiġi rispettata.

Artikolu 14

Id-dritt għall-edukazzjoni

1. Kull persuna għandha d-dritt għall-edukazzjoni u li jkollha aċċess għall-formazzjoni professjonali u kontinwa.

2. Dan id-dritt jinkludi l-possibbilità li wieħed jirċievi edukazzjoni obbligatorja bla ħlas.

3. Il-libertà li jiġu mwaqqfa stabbilimenti ta' tagħlim b'rispett għall-prinċipji demokratiċi kif ukoll id-dritt tal-ġenituri li jiżguraw l-edukazzjoni u t-tagħlim tat-tfal tagħhom, skond it-twemmin reliġjuż, filosofiku u pedagoġiku tagħhom għandhom jiġu rispettati, skond il-liġijiet nazzjonali li jirregolaw l-eżerċizzju ta' din il-libertà u dan id-dritt.

Artikolu 15

Il-libertà professjonali u dritt għax-xogħol

1. Kull persuna għandha d-dritt li taħdem u li twettaq xogħol magħżul jew aċċettat liberament.

2. Kull ċittadin ta' l-Unjoni għandu l-libertà li jfittex impjieg, li jaħdem, li jeżerċita d-dritt ta' stabbiliment u li jagħti servizzi f'kull Stat Membru.

3. Iċ-ċittadini ta' pajjiżi terzi li huma awtorizzati jaħdmu fit-territorji ta' l-Istati Membri għandhom id-dritt għal kondizzjonijiet ta' xogħol ekwivalenti għal dawk li jgawdu minnhom iċ-ċittadini ta' l-Unjoni.

Artikolu 16

Il-libertà ta' intrapriża

Il-libertà ta' intrapriża skond il-liġi ta' l-Unjoni u l-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali hija rikonoxxuta.

Artikolu 17

Id-dritt għall-proprjetà

1. Kull persuna għandha d-dritt li tgawdi mill-proprjetà tal-beni tagħha li tkun akkwistat legalment, li tużahom, li tiddisponi minnhom u li tħallihom bħala wirt. L-ebda persuna ma tista' tiġi mċaħħda mill-proprjetà tagħha, ħlief fl-interess pubbliku u fil-każijiet u skond il-kondizzjonijiet previsti mil-liġi, bi ħlas ta' kumpens xieraq fi żmien utli għal dak li tkun tilfet. L-użu tal-proprjetà jista' jiġi rregolat bil-liġi safejn ikun meħtieġ għall-interess pubbliku.

2. Il-proprjetà intellettwali għandha tiġi protetta.

Artikolu 18

Id-dritt għall-asil

Id-dritt għall-asil għandu jkun garantit b'rispett għar-regoli tal-Konvenzjoni ta' Ġinevra tat-28 ta' Lulju 1951 u l-Protokoll tal-31 ta' Jannar 1967 dwar l-istatus ta' refuġjati u skond it-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u t-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea (hawn aktar 'il quddiem "it-Trattati").

Artikolu 19

Il-protezzjoni f'każ ta' tneħħija, tkeċċija jew estradizzjoni

1. It-tkeċċijiet kollettivi huma pprojbiti.

2. Ħadd ma jista' jitneħħa, jitkeċċa jew jkun estradit lejn Stat fejn hemm riskju serju li jkun soġġett għall-piena tal-mewt, għat-tortura jew għal pieni jew trattamenti oħra inumani jew degradanti.

TITOLU III

L-UGWALJANZA

Artikolu 20

L-ugwaljanza f'għajnejn il-liġi

Kull persuna hija ugwali f'għajnejn il-liġi.

Artikolu 21

Non-diskriminazzjoni

1. Kull diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess, ir-razza, il-kulur, l-oriġini etnika jew soċjali, il-karatteristiċi ġenetiċi, il-lingwa, ir-reliġjon jew it-twemmin, l-opinjoni politika jew xi opinjoni oħra, l-appartenenza għal minoranza nazzjonali, il-proprjetà, it-twelid, id-diżabbiltà, l-età, jew l-orjentazzjoni sesswali għandha tkun projbita.

2. Fil-kamp ta' applikazzjoni tat-Trattati u mingħajr preġudizzju għal kull dispożizzjoni speċifika tagħhom, kull diskriminazzjoni minħabba n-nazzjonalità hi pprojbita.

Artikolu 22

Id-diversità kulturali, reliġjuża u lingwistika

L-Unjoni tirrispetta d-diversità kulturali, reliġjuża u lingwistika.

Artikolu 23

L-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel

L-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel għandha tiġi żgurata fl-oqsma kollha, inkluż l-impjieg, ix-xogħol u l-paga.

Il-prinċipju ta' ugwaljanza m'għandux jimpedixxi li jinżammu fis-seħħ jew jiġu adottati miżuri maħsuba biex jagħtu vantaġġi speċifiċi lis-sess l-anqas irrappreżentat.

Artikolu 24

Id-drittijiet tat-tfal

1. It-tfal għandhom id-dritt għall-protezzjoni u għall-kura meħtieġa għall-ġid tagħhom. Huma jistgħu jesprimu l-opinjonijiet tagħhom liberament. Dawn l-opinjonijiet għandhom jitqiesu f'materji li jirrigwardawhom skond l-età u l-maturità tagħhom.

2. Fl-azzjonijiet kollha relatati mat-tfal, kemm jekk jittieħdu minn awtoritajiet pubbliċi jew minn istituzzjonijiet privati, l-aħjar interess tat-tfal għandu jkun kunsiderazzjoni primarja.

3. It-tfal kollha għandhom id-dritt li jkollhom, regolarment, relazzjoni personali u kuntatt dirett maż-żewġ ġenituri, sakemm dan ma jkunx kontra l-interessi tat-tfal.

Artikolu 25

Id-drittijiet ta' l-anzjani

L-Unjoni tirrikonoxxi u tirrispetta d-drittijiet ta' l-anzjani li jgħixu ħajja dinjituża u indipendenti u li jipparteċipaw fil-ħajja soċjali u kulturali.

Artikolu 26

L-Integrazzjoni tal-persuni diżabbli

L-Unjoni tirrikonoxxi u tirrispetta d-drittijiet tal-persuni diżabbli li jibbenefikaw minn miżuri intiżi sabiex jiżguraw l-indipendenza, l-integrazzjoni soċjali u professjonali tagħhom, u l-parteċipazzjoni tagħhom fil-ħajja tal-komunità.

TITOLU IV

SOLIDARJETÀ

Artikolu 27

Id-dritt tal-ħaddiema għall-informazzjoni u l-konsultazzjoni fi ħdan l-impriża

Il-ħaddiema jew ir-rappreżentanti tagħhom għandhom, fil-livelli xierqa, jkunu ggarantiti informazzjoni u konsultazzjoni fi żmien utli, fil-każijiet u skond il-kondizzjonijiet previsti mil-liġi ta' l-Unjoni u mil-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali.

Artikolu 28

Dritt ta' negozjar u ta' azzjoni kollettiva

Il-ħaddiema u dawk li jħaddmu, jew l-organizzazzjonijiet rispettivi tagħhom, għandhom, skond il-liġi ta' l-Unjoni u l-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali, id-dritt li jinnegozjaw u li jikkonkludu ftehim kollettivi fil-livelli xierqa u, fil-każ ta' konflitti ta' interess, li jieħdu azzjoni kollettiva, inkluż l-istrajk, sabiex jiddefendu l-interessi tagħhom.

Artikolu 29

Id-dritt ta' aċċess għas-servizzi ta' impjieg

Kull persuna għandha d-dritt ta' aċċess għal servizz ta' impjieg mingħajr ħlas.

Artikolu 30

Il-protezzjoni fil-każ ta' tkeċċija inġusta

Kull ħaddiem għandu d-dritt għall-protezzjoni kontra tkeċċija inġusta, skond il-liġi ta' l-Unjoni u l-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali.

Artikolu 31

Kondizzjonijiet tax-xogħol ġusti u xierqa

1. Kull ħaddiem għandu d-dritt għal kondizzjonijiet tax-xogħol li jirrispettaw is-saħħa, is-sigurtà u d-dinjità tiegħu.

2. Kull ħaddiem għandu d-dritt għal limitazzjoni ta' sigħat massimi tax-xogħol, għal perijodi ta' mistrieħ kuljum u fil-ġimgħa u għal perjodu annwali ta' leave imħallas.

Artikolu 32

Il-projbizzjoni ta' impjieg ta' tfal u protezzjoni taż- żgħażagħ fuq il-post tax-xogħol

L-impjieg tat-tfal huwa pprojbit. L-età minima għall-ammissjoni għal impjieg ma tistax tkun anqas mill-età li fiha jispiċċa l-obbligu ta' l-iskola, bla preġudizzju għal regoli iktar favorevoli għaż-żgħażagħ u ħlief derogi limitati.

Iż-żgħażagħ li jingħataw xogħol għandhom igawdu minn kondizzjonijiet tax-xogħol skond l-età tagħhom u għandhom ikunu protetti kontra l-isfruttament ekonomiku jew kontra kull xogħol li jista' jipperikola s-sigurtà, is-saħħa jew l-iżvilupp fiżiku, mentali, morali jew soċjali tagħhom, jew li jista' jikkomprometti l-edukazzjoni tagħhom.

Artikolu 33

Il-ħajja tal-familja u professjonali

1. Il-familja għandha tgawdi minn protezzjoni legali, ekonomika u soċjali.

2. Sabiex wieħed jirrikonċilja l-ħajja tal-familja u l-ħajja professjonali, kull persuna għandha d-dritt għall-protezzjoni mit-tkeċċija għal xi raġuni konnessa mal-maternità, u d-dritt għal leave tal-maternità mħallas u għal leave parentali wara t-twelid jew l-adozzjoni ta' tifel jew tifla.

Artikolu 34

Sigurtà soċjali u assistenza soċjali

1. L-Unjoni tirrikonoxxi u tirrispetta d-dritt għal benefiċċji ta' sigurtà soċjali u servizzi soċjali li jipprovdu protezzjoni f'każijiet bħal ma huma l-maternità, il-mard, l-inċidenti fuq il-post tax-xogħol, id-dipendenza jew l-anzjanità, u fil-każ ta' telf tax-xogħol, skond ir-regoli stabbiliti mil-liġi ta' l-Unjoni u mil-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali.

2. Kull min jirrisjedi u jmur minn post għal ieħor legalment fl-Unjoni Ewropea hu intitolat għall-benefiċċji ta' sigurtà soċjali u l-vantaġġi soċjali, skond il-liġi ta' l-Unjoni u l-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali.

3. Sabiex jiġu miġġielda l-esklużjoni soċjali u l-faqar, l-Unjoni tirrikonoxxi u tirrispetta d-dritt għal għajnuna soċjali u għal għajnuna għall-akkomodazzjoni sabiex tiżgura l-eżistenza dinjituża għal dawk kollha li huma neqsin minn riżorsi suffiċjenti, skond ir-regoli stabbiliti mil-liġi ta' l-Unjoni u mil-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali.

Artikolu 35

Il-protezzjoni tas-saħħa

Kull persuna għandha d-dritt ta' aċċess għal kura preventiva tas-saħħa u d-dritt li tgawdi minn kura medika skond il-kondizzjonijiet stabbiliti mil-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali. Għandu jiġi żgurat livell għoli ta' protezzjoni tas-saħħa tal-bniedem fid-definizzjoni u fl-implimentazzjoni tal-linji ta' politika u l-attivitajiet kollha ta' l-Unjoni.

Artikolu 36

L-aċċess għal servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali

L-Unjoni tirrikonoxxi u tirrispetta l-aċċess għal servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali kif previst fil-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali, skond it-Trattati, sabiex tippromwovi l-koeżjoni soċjali u territorjali ta' l-Unjoni.

Artikolu 37

Protezzjoni ta' l-ambjent

Livell għoli ta' protezzjoni ta' l-ambjent u t-titjib fil-kwalità ta' l-ambjent għandhom jiġu integrati fil-politika ta' l-Unjoni u għandhom jiġu żgurati skond il-prinċipju ta' żvilupp sostenibbli.

Artikolu 38

Protezzjoni tal-konsumatur

Il-politika ta' l-Unjoni għandha tiżgura livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur.

TITOLU V.

ĊITTADINANZA

Artikolu 39

Dritt tal-vot u dritt tal-kandidatura fl-elezzjonijiet għall-Parlament Ewropew

1. Kull ċittadin ta' l-Unjoni għandu d-dritt li jivvota u li joħroġ bħala kandidat fl-elezzjonijiet għall-Parlament Ewropew fl-Istat Membru fejn jirrisjedi, bl-istess kondizzjonijiet applikabbli għaċ-ċittadini ta' dak l-Istat.

2. Il-membri tal-Parlament Ewropew għandhom jiġu eletti b'vot dirett universali li hu liberu u sigriet.

Artikolu 40

Id-dritt tal-vot u dritt tal-kandidatura fl-elezzjonijiet muniċipali

Kull ċittadin ta' l-Unjoni għandu d-dritt li jivvota u d-dritt li joħroġ bħala kandidat fl-elezzjonijiet muniċipali fl-Istat Membru fejn jirrisjedi bl-istess kondizzjonijiet applikabbli għaċ-ċittadini ta' dak l-Istat.

Artikolu 41

Id-dritt għal amministrazzjoni tajba

1. Kull persuna għandha d-dritt li dak kollu li jirrigwardaha jiġi ttrattat b'mod imparzjali u ġust u fi żmien raġonevoli mill-istituzzjonijiet, il-korpi u l-organi ta' l-Unjoni.

2. Dan id-dritt jinkludi:

a) id-dritt ta' kull persuna li tinstema', qabel ma tittieħed kwalunkwe miżura individwali li tolqotha negattivament;

b) id-dritt ta' kull persuna li jkollha aċċess għall-fajl li jikkonċernaha, filwaqt li jiġu rrispettati l-interessi leġittimi tal-kunfidenzjalità u tas-segretezza professjonali u tan-negozju;

ċ) l-obbligu għall-amministrazzjoni li tagħti r-raġunijiet għad-deċiżjonijiet tagħha.

3. Kull persuna għandha d-dritt li l-Unjoni tagħmel tajjeb għal danni kkaġunati mill-istituzzjonijiet jew l-uffiċjali tagħha fil-qadi ta' dmirijiethom, skond il-prinċipji ġenerali komuni għal-liġijiet ta' l-Istati Membri.

4. Kull persuna tista' tikteb lill-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni f'waħda mil-lingwi tat-Trattati u għandha tirċievi tweġiba bl-istess lingwa.

Artikolu 42

Id-dritt ta' aċċess għad-dokumenti

Kull ċittadin ta' l-Unjoni, u kull persuna fiżika jew ġuridika li tirrisjedi jew li jkollha l-uffiċċju rreġistrat tagħha fi Stat Membru, għandu d-dritt ta' aċċess għad-dokumenti ta' l-istituzzjonijiet, il-korpi u l-organi ta' l-Unjoni, ikun xi jkun il-mezz tagħhom.

Artikolu 43

L-Ombudsman Ewropew

Kull ċittadin ta' l-Unjoni, u kull persuna fiżika jew ġuridika li tirrisjedi jew li jkollha l-uffiċċju rreġistrat tagħha fi Stat Membru għandu d-dritt li jirrikorri għand l-Ombudsman Ewropew f'każijiet ta' amministrazzjoni ħażina fl-attivitajiet ta' l-istituzzjonijiet, tal-korpi jew ta' l-aġenziji ta' l-Unjoni, bl-eċċezzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja ta' l-Unjoni Ewropea meta tkun qed taġixxi fir-rwol ġudizzjarju tagħha.

Artikolu 44

Id-dritt ta' petizzjoni

Kull ċittadin ta' l-Unjoni u kull persuna fiżika jew ġuridika li tirrisjedi jew li jkollha l-uffiċċju rreġistrat tagħha fi Stat Membru għandu d-dritt ta' petizzjoni quddiem il-Parlament Ewropew.

Artikolu 45

Il-libertà ta' moviment u ta' residenza

1. Kull ċittadin ta' l-Unjoni għandu d-dritt tal-libertà ta' moviment u ta' residenza fit-territorju ta' l-Istati Membri.

2. Il-libertà ta' moviment u ta' residenza tista' tingħata, skond it-Trattati, lil ċittadini ta' pajjiżi terzi li jkunu residenti legalment fit-territorju ta' Stat Membru.

Artikolu 46

Il-protezzjoni diplomatika u konsulari

Kull cittadin ta' l-Unjoni għandu, fit-territorju ta' pajjiż terz li fih l-Istat Membru li tiegħu jkun ċittadin ma jkunx rappreżentat, igawdi mill-protezzjoni ta' l-awtoritajiet diplomatiċi jew konsulari ta' kull Stat Membru, bl-istess kondizzjonijiet taċ-ċittadini ta' dak l-Istat Membru.

TITOLU VI

ĠUSTIZZJA

Artikolu 47

Id-dritt għal rimedju effettiv u għal proċess imparzjali

Kull persuna li d-drittijiet u l-libertajiet tagħha garantiti mil-liġi ta' l-Unjoni jiġu vjolati għandha d-dritt għal rimedju effettiv quddiem qorti skond il-kondizzjonijiet stabbiliti f'dan l-Artikolu.

Kull persuna għandha d-dritt għal smigħ ġust u pubbliku fi żmien raġjonevoli minn qorti indipendenti u imparzjali, stabbilita minn qabel bil-liġi. Kull persuna għandu jkollha l-possibbiltà li tieħu parir, ikollha difiża u tkun irrappreżentata.

Għandha tingħata għajnuna legali lil dawk li ma jkollhomx mezzi biżżejjed, fil-każijiet fejn din l-għajnuna hija meħtieġa sabiex jiġi żgurat aċċess effettiv għall-ġustizzja.

Artikolu 48

Il-preżunzjoni ta' innoċenza u dritt għad-difiża

1. Kull imputat għandu jkun preżunt innoċenti sakemm jinstab ħati skond il-liġi.

2. Għandu jiġi ggarantit ir-rispett għad-drittijiet tad-difiża ta' kull imputat.

Artikolu 49

Il-prinċipji ta' legalità u proporzjonalità ta' reati u ta' pieni

1. L-ebda persuna m'għandha tiġi kkundannata għal xi att jew ommissjoni li, fiż-żmien meta sar jew saret, ma kienx jew ma kenitx reat skond il-liġi nazzjonali jew il-liġi internazzjonali. Lanqas m'għandha tingħata piena akbar minn dik li kienet applikabbli fiż-żmien meta twettaq ir-reat. Jekk wara li twettaq ir-reat, il-liġi tipprovdi għal piena inqas, dik il-piena għandha tkun applikabbli.

2. Dan l-Artikolu m'għandux jippreġudika l-proċess u l-piena ta' persuna ħatja ta' att jew ommissjoni li, fiż-żmien meta sar jew saret, kien jew kienet reat skond il-prinċipji ġenerali rikonoxxuti mill-komunità tan-nazzjonijiet.

3. Is-severità tal-piena m'għandhiex tkun sproporzjonata għar-reat.

Artikolu 50

Id-dritt li wieħed ma jiġix iġġudikat jew jingħata piena darbtejn għall-istess reat

L-ebda persuna ma tista' terġa' tkun ipproċessata jew ikkundannata għal reat li għalih tkun diġà instabet mhux ħatja jew ikkundannata fl-Unjoni b'sentenza li daħlet in ġudikat skond il-liġi.

TITOLU VII

DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI LI JIRREGOLAW L-INTERPRETAZZJONI U L-APPLIKAZZJONI TAL-KARTA

Artikolu 51

Kamp ta' applikazzjoni

1. Id-dispożizzjonijiet ta' din il-Karta huma intiżi għall-istituzzjonijiet, għall-korpi u għall-aġenziji ta' l-Unjoni fir-rispett tal-prinċipju ta' sussidjarjetà u għall-Istati Membri wkoll biss meta jkunu qed jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni. Huma għandhom għaldaqstant jirrispettaw id-drittijiet, josservaw il-prinċipji u jippromwovu l-applikazzjoni tagħhom, skond il-kompetenzi rispettivi tagħhom u fir-rispett tal-limiti tal-kompetenzi ta' l-Unjoni kif mogħtija lilha fit-Trattati.

2. Il-Karta ma testendix il-kamp ta' applikazzjoni tal-liġi ta' l-Unjoni lil hinn mill-kompetenzi ta' l-Unjoni jew ma tistabbilixxi ebda setgħa jew kompitu ġdid għall-Unjoni, u ma timmodifikax il-kompetenzi u l-kompiti definiti fit-Trattati.

Artikolu 52

L-ambitu u l-interpretazzjoni ta' drittijiet u ta' prinċipji

1. Kull limitazzjoni fl-eżerċizzju tad-drittijiet u tal-libertajiet rikonoxxuti minn din il-Karta għandha tkun prevista mil-liġi u għandha tirrispetta l-essenza ta' dawk id-drittijiet u l-libertajiet. Bla ħsara għall-prinċipju ta' proporzjonalità, jistgħu jsiru limitazzjonijiet f'dawk il-każijiet biss fejn ikun meħtieġ u fejn ġenwinament jintlaħqu l-objettivi ta' interess ġenerali rikonoxxuti mill-Unjoni jew il-ħtieġa li jiġu protetti d-drittijiet u l-libertajiet ta' oħrajn.

2. Id-drittijiet rikonoxxuti minn din il-Karta li għalihom hemm dispożizzjonijiet fit-Trattati għandhom jiġu eżerċitati skond il-kondizzjonijiet u fil-limiti definiti fihom.

3. Safejn din il-Karta fiha drittijiet li jikkorrispondu għal drittijiet iggarantiti mill-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali, it-tifsira u l-ambitu ta' dawk id-drittijiet għandhom ikunu l-istess bħal dawk stabbiliti mill-Konvenzjoni msemmija. Din id-dispożizzjoni ma żżommx lil-liġi ta' l-Unjoni milli jipprevedi protezzjoni aktar estensiva.

4. Safejn din il-Karta tirrikonoxxi d-drittijiet fundamentali kif jirriżultaw mit-tradizzjonijiet kostituzzjonali komuni għall-Istati Membri, dawk id-drittijiet għandhom ikunu interpretati f'armonija ma' dawk it-tradizzjonijiet.

5. Id-dispożizzjonijiet ta' din il-Karta li fihom prinċipji jistgħu jiġu implimentati b'atti leġislattivi u eżekuttivi meħuda mill-Istituzzjonijiet, il-korpi u l-aġenziji ta' l-Unjoni, u b'atti ta' l-Istati Membri meta dawn ikunu qegħdin jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni, fl-eżerċizzju tal-kompetenzi rispettivi tagħhom. Ma jistgħux jiġu invokati fil-qorti ħlief għall-iskop ta' l-interpretazzjoni u d-determinazzjoni tal-legalità ta' dawn l-atti.

6. Għandha tittieħed kunsiderazzjoni sħiħa tal-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali kif speċifikat f'din il-Karta.

7. L-ispjegazzjonijiet imfassla bħala gwida għall-interpretazzjoni ta' din il-Karta għandhom jingħataw il-kunsiderazzjoni dovuta mill-qrati ta' l-Unjoni u ta' l-Istati Membri.

Artikolu 53

Il-livell ta' protezzjoni

Xejn f'din il-Karta m'għandu jiġi interpretat bħala li jillimita jew li jolqot b'mod negattiv id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali rikonoxxuti, fl-oqsma ta' applikazzjoni rispettivi tagħhom, mil-liġi ta' l-Unjoni u mil-liġi internazzjonali u mill-konvenzjonijiet internazzjonali li fihom l-Unjoni jew l-Istati Membri kollha huma parti, b'mod partikolari l-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali, u mill-kostituzzjonijiet ta' l-Istati Membri.

Artikolu 54

Il-projbizzjoni ta' abbuż tad-dritt

L-ebda dispożizzjoni ta' din il-Karta m'għandha tiġi interpretata b'mod li timplika dritt li ssir attività jew isir xi att li hu intiż biex jeqred xi dritt jew libertà rikonoxxuti f'din il-Karta jew biex jillimitahom b'mod aktar estiż minn kif previst f'din il-Karta.

It-test hawn fuq jadatta t-test tal-Karta proklamata fis-7 ta' Diċembru 2000 u ser jibdilha mill-jum tad-dħul fis-seħħ tat-Trattat ta' Lisbona.

Съставено в Страсбург на дванадесети декември две хиляди и седма година.

Hecho en Estrasburgo, el doce de diciembre de dos mil siete.

Ve Štrasburku dne dvanáctého prosince dva tisíce sedm.

Udfærdiget i Strasbourg den tolvte december to tusind og syv.

Geschehen zu Strassburg am zwölften Dezember zweitausendsieben.

Kahe tuhande seitsmenda aasta detsembrikuu kaheteistkümnendal päeval Strasbourgis.

Έγινε στο Στρασβούργο, στις δώδεκα Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες επτά.

Done at Strasbourg on the twelfth day of December in the year two thousand and seven.

Fait à Strasbourg, le douze décembre deux mille sept.

Arna dhéanamh in Strasbourg an dara lá déag de Nollaig sa bhliain dhá mhíle a seacht.

Fatto a Strasburgo, addì dodici dicembre duemilasette.

Strasbūrā, divtūkstoš septītā gada divpadsmitajā decembrī.

Priimta du tūkstančiai septintųjų metų gruodžio dvyliktą dieną Strasbūre.

Kelt Strasbourgban, a kétezer-hetedik év december tizenkettedik napján.

Magħmul fi Strasburgu, fit-tnax-il jum ta' Diċembru tas-sena elfejn u sebgħa.

Gedaan te Straatsburg, de twaalfde december tweeduizend zeven.

Sporządzono w Strasburgu dnia dwunastego grudnia roku dwa tysiące siódmego.

Feito em Estrasburgo, em doze de Dezembro de dois mil e sete.

Întocmit la Strasbourg, la doisprezece decembrie două mii șapte.

V Štrasburgu dňa dvanásteho decembra dvetisícsedem.

V Strasbourgu, dne dvanajstega decembra leta dva tisoč sedem.

Tehty Strasbourgissa kahdentenatoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattaseitsemän.

Som skedde i Strasbourg den tolfte december tjugohundrasju.

За Европейския парламент
Por el Parlamento Europeo
Za Evropský parlament
For Europa-Parlamentet
Im Namen des Europäischen Parlaments
Euroopa Parlamendi nimel
Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
For the European Parliament
Pour le Parlement européen
Thar ceann Pharlaimint na hEorpa
Per il Parlamento europeo
Eiroparlamenta vārdā
Europos Parlamento vardu
Az Európai Parlament részéről
Għall-Parlament Ewropew
Voor het Europees Parlement
W imieniu Parlamentu Europejskiego
Pelo Parlamento Europeu
Pentru Parlamentul European
za Európsky parlament
za Evropski parlament
Euroopan parlamentin puolesta
På Europaparlamentets vägnar

Председател
El Presidente
Předseda
Formand
Der Präsident
eesistuja
Ο Πρόεδρος
The President
Le Président
An tUachtarán
Il Presidente
Priekšsēdētājs
Pirmininkas
Az elnök
Il-President
de Voorzitter
Przewodniczący
O Presidente
Preşedintele
predseda
Predsednik
Puheenjohtaja
Ordförande

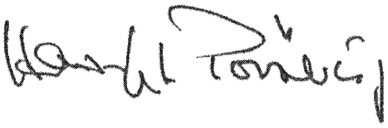

За Съвета на Европейския съюз
Por el Consejo de la Unión Europea
Za Radu Evropské unie
For Rådet for Den Europæiske Union
Für den Rat der Europäischen Union
Euroopa Liidu Nõukogu nimel
Για το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
For the Council of the European Union
Pour le Conseil de l'Union européenne
Thar ceann Chomhairle an Aontais Eorpaigh
Per il Consiglio dell'Unione europea
Eiropas Savienības Padomes vārdā
Europos Sąjungos Tarybos vardu
Az Európai Unió Tanácsa részéről
Għall-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea
Voor de Raad van de Europese Unie
W imieniu Rady Unii Europejskiej
Pelo Conselho da União Europeia
Pentru Consiliul Uniunii Europene
za Radu Európskej únie
za Svet Evropske unije
Euroopan unionin neuvoston puolesta
För Europeiska unionens råd

Председател
El Presidente
Předseda
Formand
Der Präsident
eesistuja
Ο Πρόεδρος
The President
Le Président
An tUachtarán
Il Presidente
Priekšsēdētājs
Pirmininkas
Az elnök
Il-President
de Voorzitter
Przewodniczący
O Presidente
Preşedintele
predseda
Predsednik
Puheenjohtaja
Ordförande

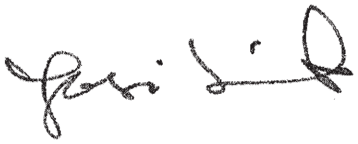

За Комисията на Европейските общности
Por la Comisión de las Comunidades Europeas
Za Komisi Evropských společenství
For Kommission for De Europæiske Fællesskaber
Für die Kommission der Europäischen Gemeinschaften
Euroopa Ühenduste Komisjoni nimel
Για την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
For the Commission of the European Communities
Pour la Commission des communautés européennes
Thar ceann Choimisiún na gComhphobal Eorpach
Per la Commissione delle Comunità europee
Eiropas Kopienu Komisijas vārdā
Europos Bendrijų Komisijos vardu
Az Európai Közösségek Bizottsága részéről
Għall-Kummissjoni tal-Komunitajiet Ewropej
Voor de Commissie van de Europese Gemeenschappen
W imieniu Komisji Wspólnot Europejskich
Pela Comissão das Comunidades Europeias
Pentru Comisia Comunităţilor Europene
Za Komisiu Európskych spoločenstiev
Za Komisijo Evropskih skupnosti
Euroopan yhteisöjen komission puolesta
På Europeiska gemenskapernas kommissions vägnar

Председател
El Presidente
Předseda
Formand
Der Präsident
eesistuja
Ο Πρόεδρος
The President
Le Président
An tUachtarán
Il Presidente
Priekšsēdētājs
Pirmininkas
Az elnök
Il-President
de Voorzitter
Przewodniczący
O Presidente
Preşedintele
predseda
Predsednik
Puheenjohtaja
Ordförande

SPJEGAZZJONIJIET (*) DWAR IL-KARTA TAD-DRITTIJIET FUNDAMENTALI

(2007/C 303/02)

Dawn l-ispjegazzjonijiet ġew imħejjija oriġinarjament taħt ir-responsabbiltà tal-Praesidium tal-Konvenzjoni li abbozza l-Karta tad-Drittijiet Fundamentali ta' l-Unjoni Ewropea. Huma ġew aġġornati taħt ir-responsabbiltà tal-Praesidium tal-Konvenzjoni Ewropea, fid-dawl ta' l-aġġustamenti li saru għat-test tal-Karta minn dik il-Konvenzjoni (partikolarment fl-Artikoli (51 U 52) u ta' l-evoluzzjoni fil-liġi ta' l-Unjoni. Għalkemm dawn l-ispjegazzjonijiet m'għandhomx fihom infushom l-istatus ta' liġi, huma mezz siewi ta' interpretazzjoni intiż sabiex ikunu ċċarati d-dispożizzjonijiet tal-Karta.

TITOLU I – DINJITÀ

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 1 – Dinjità tal-bniedem

Id-dinjità tal-bniedem mhix biss dritt fundamentali fiha nfisha iżda tikkostitwixxi l-bażi nnifisha tad-drittijiet fundamentali. Id-Dikjarazzjoni Universali dwar id-Drittijiet tal-Bniedem ta' l-1948 naqqxet id-dinjità tal-bniedem fil-preambolu tagħha: "...billi r-rikonoxximent tad-dinjità inerenti u tad-drittijiet indaqs u inaljenabbli tal-membri kollha tal-familja umana hu l-pedament tal-libertà, tal-ġustizzja u tal-paċi fid-dinja." Fis-sentenza tagħha tad-9 ta' Ottubru 2001, l-Olanda vs Il-Parlament Ewropew u Il-Kunsill, (C-377/98 ,Ġabra 2001, p. I-7079, punti 70 sa 77) il-Qorti tal-Ġustizzja kkonfermat li d-dritt fundamentali għad-dinjità tal-bniedem hu parti mil-liġi ta' l-Unjoni.

B'dan jirriżulta, b'mod partikolari, li l-ebda wieħed mid-drittijiet stabbiliti f'din il-Karta ma jista' jintuża sabiex jagħmel ħsara lid-dinjità ta' persuna oħra, u li d-dinjità tal-bniedem hija parti mis-sustanza tad-drittijiet stabbiliti f'din il-Karta. Għaldaqstant għandha tiġi rrispettata, ukoll meta jkun hemm limitazzjoni ta' dritt.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 2 – Dritt għall-ħajja

1. Il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu hu bbażat fuq l-ewwel sentenza ta' l-Artikolu 2(1) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-drittijiet tal-Bniedem (KEDB), li jgħid hekk:

   "1. Id-dritt għall-ħajja ta' kulħadd għandu jiġi protett b'liġi...".

2. It-tieni sentenza ta' din id-dispożizzjoni, li tirreferi għall-piena tal-mewt, ġiet issuperata bid-dħul fis-seħħ ta' l-Artikolu 1 tal-Protokoll Nru. 6 tal-KEDB, li jgħid hekk:

   "Il-piena tal-mewt għandha tkun abolita. Ħadd ma għandu jiġi kkundannat għal dik il-piena jew titneħħilu ħajtu".

   L-Artikolu 2(2) tal-Karta hu bbażat fuq dik id-dispożizzjoni.

3. Id-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 2, tal-Karta jikkorrispondu għal dawk ta' l-Artikoli ta' hawn fuq tal-KEDB u tal-Protokoll tiegħu. Huma għandhom l-istess sens u l-istess ambitu skond l-Artikolu 52(3) tal-Karta. Għaldaqstant, id-definizzjonijiet "negattivi" li jidhru fil-KEDB għandhom jitqiesu wkoll bħala parti mill-Karta:

   a) l-Artikolu 2(2) tal-KEDB:

      "Il-privazzjoni tal-ħajja ma għandhiex titqies bħala magħmula bi ksur ta' dan l-Artikolu meta tirriżulta mill-użu ta' forza li ma jkunx aktar minn dak li jkun assolutament meħtieġ:

      a) fid-difiża ta' xi persuna minn vjolenza illegali;

      b) sabiex jiġi effettwat arrest skond il-liġi jew tiġi evitata l-ħarba ta' xi persuna detenuta skond il-liġi;

(*) Nota editorjali: ir-referenzi għan-numru ta' l-Artikoli tat-Trattat ġew aġġornati u ġew ikkoreġuti wkoll xi żbalji ovvji.

ċ) f'azzjoni meħuda skond il-liġi sabiex tiġi megħluba rewwixta jew insurrezzjoni."

(b) l-Artikolu 2 tal-Protokoll Nru. 6 tal-KEDB:

"Stat jista' jipprevedi fil-liġi tiegħu li jkun hemm il-piena mewt dwar dawk l-atti li jsiru fi żmien il-gwerra jew ta' theddida imminenti ta' gwerra; dik il-piena għandha tingħata biss fl-istanzi stipulati fil-liġi u skond id-dispożizzjonijiet relattivi…".

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 3 – Dritt għall-integrità tal-persuna

1. Fis-sentenza tagħha tad-9 ta' Ottubru 2001, l-Olanda vs il-Parlament Ewropew u l-Kunsill, (C-377/98, Ġabra p. I-7079, punti 70, 78, 79 u 80) il-Qorti tal-Ġustizzja kkonfermat li d-dritt fundamentali għall-integrità tal-persuni hu parti mil-liġi ta' l-Unjoni u, fil-kuntest tal-mediċina u tal-bijoloġija, jinkludi l-kunsens liberu u infurmat ta' min jagħtih u min jirċevieh.

2. Il-prinċipji ta' l-Artikolu 3 tal-Karta huma diġà inklużi fil-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Bijomediċina, adottata mill-Kunsill ta' l-Ewropa (ETS 164 u l-protokoll addizzjonali ETS 168). Il-Karta ma titbiegħedx minn dawk il-prinċipji, u għalhekk tipprojbixxi biss il-klonazzjoni riproduttiva. Hija la tawtorizza u lanqas tipprojbixxi forom oħra ta' klonazzjoni. Għalhekk ma timpedixxi bl-ebda mod lil-leġislatur milli jipprojbixxi l-forom l-oħra ta' klonazzjoni.

3. Ir-referenza għal prattiċi ewġeniċi, partikolarment dawk li jimmiraw għas-selezzjoni tal-persuni, tirrigwarda sitwazzjonijiet fejn jiġu organizzati u implimentati programmi ta' selezzjoni, li jkunu jinvolvu, fost oħrajn, kampanji favur l-isterilizzazzjoni, it-tqala mġiegħla, iż-żwieġ etniku obbligatorju … atti li fl-Istatut tal-Qorti Kriminali Internazzjonali adottat f'Ruma fis-17 ta' Lulju 1998 (ara l-Artikolu 7(1)(g) tiegħu) huma kollha meqjusa bħala reati internazzjonali.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 4 – Projbizzjoni tat-tortura jew tal-pieni jew it-trattamenti inumani jew degradanti

Id-dritt fl-Artikolu 4 jikkorispondi għad-dritt iggarantit bl-Artikolu 3 tal-KEDB, li għandu l-istess kliem: "Ħadd m'għandu jkun assoġġettat għal tortura jew għal trattament jew piena inumana jew degradanti." Bis-saħħa ta' l-Artikolu 52(3) tal-Karta, għandu għalhekk l-istess sens u l-istess ambitu bħall-Artikolu tal-KEDB.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 5 – Projbizzjoni ta' l-iskjavitù u tax-xogħol forzat

1. Id-dritt fl-Artikolu 5(1) u (2) jikkorrispondi għall-Artikolu 4(1) u (2) tal-KEDB, li għandu l-istess kliem. Għalhekk għandu l-istess sens u l-istess ambitu bħal dan l-aħħar Artikolu skond l-Artikolu 52(3) tal-Karta. Konsegwentement:

— l-ebda limitazzjoni ma tista' tolqot b'mod leġittimu d-dritt previst fil-paragrafu 1;

— fil-paragrafu 2, "xogħol forzat jew obbligatorju" jrid jiftiehem fid-dawl tad-definizzjonijiet "negattivi" li jinsabu fl-Artikolu 4(3) tal-KEDB:

"Għall-fini ta' dan l-Artikolu l-frażi 'xogħol forzat jew obbligatorju' ma tinkludix:

a) xogħol meħtieġ li jsir fil-kors ordinarju ta' detenzjoni imposta skond id-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 5 ta' din il-Konvenzjoni jew waqt il-libertà kondizzjonata minn dik id-detenzjoni;

b) servizz ta' karattru militari jew, f'każ ta' persuni oġġezzjonanti minħabba l-kuxjenza f'pajjiżi fejn huwa hekk rikonoxxut, servizz imġiegħel minflok servizz militari obbligatorju;

ċ) servizz imġiegħel f'każ ta' emerġenza jew ta' kalamità li thedded il-ħajja jew il-ġid tal-komunità;

d) xogħol jew servizz li jifforma parti mill-obbligi ċiviċi normali".

2. Il-paragrafu 3 jiġi direttament mid-dinjità tal-bniedem u jieħu kont ta' l-iżviluppi reċenti fil-kriminalità organizzata, bħall-organizzazzjoni ta' netwerks ta' immigrazzjoni illegali jew ta' sfruttament sesswali li jħallu l-qligħ. L-anness għall-Konvenzjoni ta' l-Europol għandu fih id-definizzjoni li ġejja li tirreferi għat-traffikar għall-iskop ta' sfruttament sesswali: "It-traffikar tal-bnedmin: li persuna tkun suġġetta għas-setgħa reali u illegali minn persuni oħra bl-użu ta' vjolenza jew minaċċi jew bl-abbuż ta' awtorità jew intrigi bl-iskop li jiġu esplojtati għall-prostituzzjoni, forom ta' esplojtazzjoni sesswali u attakki fuq minorenni jew il-kummerċ fi tfal abbandunati". Il-Kapitolu VI tal-Konvenzjoni li timplimenta l-Ftehim ta' Schengen, li ġie integrat fl-acquis ta' l-Unjoni, li fih jipparteċipaw ir-Renju Unit u l-Irlanda, għandu l-kliem li ġejjin fl-Artikolu 27(1) li jirreferi għal networks ta' immigrazzjoni illegali: "Il-Partijiet Kontraenti jobbligaw ruħhom li jimponu pieni approprjati fuq kwalunkwe persuna li, għal skopijiet ta' gwadann finanzjarju, tassisti jew tipprova tassisti klandestin biex jidħol jew jirresjedi fit-territorju ta' waħda mill-Partijiet Kontraenti bi ksur tal-liġijiet ta' dik il-Parti Kontraenti dwar id-dħul u r-residenza ta' klandestini." Fid-19 ta' Lulju 2002, il-Kunsill adotta deċiżjoni kwadru dwar il-ġlieda kontra t-traffikar ta' bnedmin (ĠU L 203, 1.8.2002, p. 1) li l-Artikolu 1 tagħha jagħti definizzjoni dettaljata tar-reati fir-rigward tat-traffikar ta' bnedmin għal finijiet ta' sfruttament tax-xogħol tagħhom jew sfruttament sesswali, li l-Istati Membri għandhom jippunixxu, bis-saħħa ta' dik id-deċiżjoni kwadru.

TITOLU II — LIBERTAJIET

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 6 — Dritt għal-libertà u għas-sigurtà

Id-drittijiet previsti fl-Artikolu 6 jikkorrispondu mad-drittijiet iggarantiti mill-Artikolu 5 tal-KEDB, u, skond l-Artikolu 52(3) tal-Karta, għandhom l-istess sens u ambitu. Għaldaqstant, il-limitazzjonijiet li b'mod leġittimu jistgħu jiġu imposti fuqhom ma jistgħux jeċċedu dawk permessi mill-KEDB, fil-kliem ta' l-Artikolu 5:

"1. Kulħadd għandu d-dritt għal-libertà u għas-sigurtà tal-persuna. Ħadd ma għandu jiġi ipprivat mil-libertà tiegħu ħlief fil-każijiet li ġejjin u skond il-proċedura preskritta bil-liġi:

a) id-detenzjoni skond il-liġi ta' persuna wara li tinsab ħatja minn qorti kompetenti;

b) l-arrest jew id-detenzjoni skond il-liġi ta' persuna għal nuqqas ta' tħaris ta' ordni skond il-liġi ta' qorti jew sabiex jiġi żgurat it-twettiq ta' xi obbligu preskritt mil-liġi;

ċ) l-arrest jew detenzjoni skond il-liġi ta' persuna effettwata sabiex tiġi miġjuba quddiem l-awtorità legali kompetenti fuq suspett raġonevoli li tkun ikommettiet reat jew meta jkun meqjus raġonevolment meħtieġ biex jiġi evitat li tikkommetti reat jew li taħrab wara li tkun għamlet reat;

d) id-detenzjoni ta' minuri b'ordni skond il-liġi għall-iskop ta' sorveljanza edukattiva jew id-detenzjoni tiegħu skond il-liġi sabiex jiġi miġjub quddiem l-awtorità legali kompetenti;

e) id-detenzjoni skond il-liġi ta' persuni biex jiġi evitat it-tixrid ta' mard infettiv, ta' persuni mhux f'sensihom, addetti għall-alkohol jew għad-drogi jew vagabondi;

f) l-arrest jew id-detenzjoni skond il-liġi ta' persuna biex jiġi evitat li tidħol mingħajr awtorità fil-pajjiż jew ta' persuna li kontra tagħha tkun qed issir kawża għad-deportazzjoni jew għall-estradizzjoni.

2. Kull min ikun arrestat għandu jiġi nfurmat minnufih, f'lingwa li jifhem, dwar ir-raġunijiet ta' l-arrest tiegħu u dwar kull akkuża kontra tiegħu.

3. Kull min ikun arrestat jew detenut skond id-dispożizzjonijiet tal-paragrafu (1) (ċ) ta' dan l-Artikolu għandu jinġieb minnufih quddiem imħallef jew funzjonarju ieħor awtorizzat b'liġi biex jeżerċita setgħa ġudizzjarja u jkollu dritt għal proċeduri fi żmien raġonevoli jew għal ħelsien waqt pendenza tal-proċeduri. Il-ħelsien jista' jkun taħt kundizzjoni ta' garanziji biex jidher għall-proċeduri.

4. Kull min ikun ipprivat mil-libertà tiegħu b'arrest jew detenzjoni jkollu dritt li jagħmel proċeduri biex il-legalità tad-detenzjoni tiegħu tiġi deċiża malajr minn qorti u l-libertà tiegħu tiġi ordnata jekk id-detenzjoni ma tkunx skond il-liġi.

5. Kull min ikun vittma ta' arrest jew detenzjoni bi ksur tad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu jkollu dritt esegwibbli għal kumpens."

Id-drittijiet miktuba fl-Artikolu 6 għandhom jiġu rrispettati speċjalment meta l-Parlament Ewropew u l-Kunsill jadottaw atti leġislattivi fil-qasam tal-kooperazzjoni ġudizzjarja f'materji kriminali, abbażi ta' l-Artikoli 82, 83, u 85 tat-Trattat dwar il-funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, b'mod partikolari sabiex jiġu ddefiniti dispożizzjonijiet minimi komuni fir-rigward tal-klassifikazzjoni ta' reati u pieni u ċerti aspetti tal-liġi proċedurali.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 7 – Rispett għall-ħajja privata u tal-familja

Id-drittijiet iggarantiti fl-Artikolu 7 jikkorrispondu għal dawk iggarantiti mill-Artikolu 8 tal-KEDB. Sabiex jittieħed kont ta' l-iżviluppi fit-teknoloġija l-kelma "korrispondenza" ġiet sostitwita b' "komunikazzjonijiet".

Skond l-Artikolu 52(3), is-sens u l-ambitu ta' dan id-dritt huma l-istess bħal dawk ta' l-Artikolu korrispondenti tal-KEDB. Għaldaqstant, il-limitazzjonijiet li b'mod leġittimu jistgħu jiġu imposti fuq dan id-dritt huma l-istess bħal dawk permessi mill-Artikolu 8 tal-KEDB:

"1. Kulħadd għandu d-dritt għar-rispett tal-ħajja privata tiegħu, tal-familja tiegħu, ta' daru u tal-korrispondenza tiegħu.

2. Ma għandux ikun hemm indħil minn awtorità pubblika dwar l-eżerċizzju ta' dan id-dritt ħlief dak li jkun skond il-liġi u li jkun meħtieġ f'soċjetà demokratika fl-interessi tas-sigurtà nazzjonali, sigurtà pubblika jew il-ġid ekonomiku tal-pajjiż, biex jiġi evitat id-diżordni jew l-egħmil ta' delitti, għall-protezzjoni tas-saħħa jew tal-morali, jew għall-protezzjoni tad-drittijiet u libertajiet ta' ħaddieħor."

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 8 – Protezzjoni tad-data personali

Dan l-Artikolu huwa bbażat fuq l-Artikolu 286 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea u fuq id-Direttiva 95/46/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-protezzjoni ta' individwi fir-rigward ta' l-ipproċessar ta' data personali u dwar il-moviment liberu ta' dik id-data (ĠU L 281, 23.11.1995, p. 31) kif ukoll fuq l-Artikolu 8 tal-KEDB u l-Konvenzjoni tal-Kunsill ta' l-Ewropa tat-28 ta' Jannar 1981 dwar il-Protezzjoni ta' Individwi fir-rigward ta' l-Ipproċessar Awtomatiku ta' Data Personali, li ġiet ratifikata mill-Istati Membri kollha. L-Artikolu 286 tat-Trattat KE huwa issa ssostitwit bl-Artikolu 16 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea u l-Artikolu 39 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea. Qed issir ukoll referenza għar-Regolament (KE) Nru 45/2001 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar il-protezzjoni ta' individwu fir-rigward ta' l-ipproċessar ta' data personali mill-istituzzjonijiet u l-korpi tal-Komunità u dwar il-moviment liberu ta' dak id-data (ĠU L 8, 12.1.2001, p. 1). Id-Direttiva u r-Regolament hawn fuq imsemmija fihom kondizzjonijiet u limitazzjonijiet għall-eżerċizzju tad-dritt għall-protezzjoni tad-data personali.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 9 — Dritt għaż-żwieġ u dritt għat-twaqqif ta' familja

Dan l-Artikolu hu bbażat fuq l-Artikolu 12 tal-KEDB, li jgħid hekk: "L-irġiel u n-nisa ta' età ta' żwieġ għandhom id-dritt li jiżżewġu u li jkollhom familja, skond il-liġijiet nazzjonali li jirregolaw l-eżerċizzju ta' dan id-dritt." Il-mod kif inkiteb dan l-Artikolu ġie mmodernizzat sabiex ikunu koperti il-każijiet fejn il-leġislazzjoni nazzjonali tirrikonoxxi, apparti miż-żwieġ, arranġamenti oħrajn biex titwaqqaf familja. Dan l-Artikolu la jipprojbixxi u lanqas jimponi l-għoti ta' status ta' żwieġ lil unjonijiet bejn nies ta' l-istess sess. Dan id-dritt hu b'hekk simili għal dak mogħti mill-KEDB, iżda, fejn il-leġislazzjoni nazzjonali tkun tipprovdi b'dan il-mod, l-ambitu tiegħu jista' jkun aktar wiesa'.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 10 — Libertà tal-ħsieb, kuxjenza u reliġjon

Id-dritt iggarantit fil-paragrafu 1 jikkorrispondi għad-dritt iggarantit fl-Artikolu 9 tal-KEDB u, skond l-Artikolu 52(3) tal-Karta, għandu l-istess sens u ambitu. Il-limitazzjonijiet għandhom għalhekk jirrispettaw l-Artikolu 9(2) tal-Konvenzjoni, li jgħid hekk: "Il-libertà li wieħed juri r-reliġjon jew it-twemmin tiegħu tkun suġġetta biss għal dawk il-limitazzjonijiet li jkunu preskritti b'liġi u li jkunu meħtieġa f'soċjetà demokratika fl-interessi tas-sigurtà pubblika, għall-protezzjoni ta' l-ordni pubbliku, tas-saħħa jew tal-morali, jew għall-protezzjoni tad-drittijiet u tal-libertajiet ta' ħaddieħor."

Id-dritt iggarantit fil-paragrafu 2 jikkorrispondi għat-tradizzjonijiet kostituzzjonali nazzjonali u għall-iżvilupp tal-leġislazzjoni nazzjonali dwar dan il-punt.

Spjegazzjoni ta' l-Artikolu 11 — Libertà ta' l-espressjoni u ta' l-informazzjoni

1. L-Artikolu 11 jikkorrispondi għall-Artikolu 10 tal-KEDB li jinqara kif ġej:

   "1. Kulħadd għandu d-dritt għal-libertà ta' espressjoni. Dan id-dritt jinkludi l-libertà li jkollu opinjoni u li jirċievi u jagħti informazzjoni u ideat mingħajr indħil mill-awtorità pubblika u mingħajr ma jittieħed kont ta' fruntieri. Dan l-Artikolu ma għandux jimpedixxi Stati milli jeħtieġu liċenzi għax-xandir, televiżjoni jew impriżi ċinematografiċi.

   2. L-eżerċizzju ta' dawn il-libertajiet, billi jġib miegħu dmirijiet u responsabbiltajiet, jista' jkun suġġett għal dawk il-formalitajiet, kundizzjonijiet, restrizzjonijiet jew penali kif preskritti b'liġi u li jkunu meħtieġa f'soċjetà demokratika, fl-interessi tas-sigurtà nazzjonali, integrità territorjali jew sigurtà pubblika, biex jiġi evitat id-diżordni jew l-egħmil ta' delitti, għall-protezzjoni tas-saħħa jew tal-morali, għall-protezzjoni tar-reputazzjoni jew drittijiet ta' ħaddieħor, biex jiġi evitat il-kxif ta' informazzjoni riċevuta b'sigriet, jew biex tiġi miżmuma l-awtorità u l-imparzjalità tal-ġudikatura."

   Skond l-Artikolu 52(3) tal-Karta, is-sens u l-ambitu ta' dan id-dritt huma l-istess bħal dawk garantiti mill-KEDB. Il-limitazzjonijiet li jistgħu jiġu imposti fuqu, għalhekk, ma jistgħux jeċċedu dawk previsti fl-Artikolu 10(2) tal-Konvenzjoni, mingħajr preġudizzju għal kwalunkwe restrizzjoni li tista' tiġi imposta mil-liġi tal-kompetizzjoni ta' l-Unjoni fuq id-dritt ta' l-Istati Membri li jintroduċu l-arranġamenti dwar l-għoti ta' liċenzji imsemmija fit-tielet sentenza ta' l-Artikolu 10(1) tal-KEDB.

2. Il-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu jgħid b'mod ċar liema huma l-konsegwenzi ta' paragrafu 1 fir-rigward tal-libertà tax-xandir. Hu bbażat b'mod partikolari fuq il-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja dwar it-televiżjoni, b'mod partikolari fis-sentenza tagħha tal-25 ta' Lulju 1991, Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda u oħrajn (C-288/89, Ġabra p. I-4007), u fuq il-Protokoll dwar is-sistema tax-xandir pubbliku fl-Istati Membri anness mat-Trattat KE u issa mat-Trattati, u fuq id-Direttiva tal-Kunsill 89/552/KEE (ara partikolarment is-sbatax-il premessa tagħha).

Spjegazzjoni ta' l-Artikolu 12 – Libertà ta' għaqda u ta' assoċjazzjoni

1. Il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu jikkorrispondi għall-Artikolu 11 tal-KEDB, li jgħid hekk:

"1. Kulħadd għandu d-dritt għal-libertà ta' għaqda paċifika u għal-libertà ta' assoċjazzjoni ma' oħrajn, inkluż id-dritt li wieħed jifforma u jidħol fi trade unions għall-protezzjoni ta' l-interessi tiegħu.

2. Ma għandu jkun hemm ebda restrizzjonijiet fuq l-eżerċizzju ta' dawn id-drittijiet ħlief dawk li jkunu preskritti b'liġi u li jkunu meħtieġa f'soċjetà demokratika fl-interessi tas-sigurtà nazzjonali jew tas-sigurtà pubblika, biex jiġi evitat id-diżordni jew l-egħmil ta' delitti, għall-protezzjoni tas-saħħa jew tal-morali jew għall-protezzjoni tad-drittijiet u l-libertajiet ta' ħaddieħor. Dan l-Artikolu ma għandux jimpedixxi l-imposizzjoni ta' restrizzjonijiet skond il-liġi fuq l-eżerċizzju ta' dawn id-drittijiet minn membri tal-Forzi Armati, tal-Pulizija jew ta' l-amministrazzjoni ta' l-Istat".

Is-sens tad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu 12(1) hu l-istess bħal dak tal-KEDB, iżda l-ambitu tagħhom hu aktar wiesa' ladarba jistgħu japplikaw fil-livelli kollha inkluż il-livell Ewropew. Skond l-Artikolu 52(3) tal-Karta, il-limitazzjonijiet fuq dak id-dritt ma jistgħux jeċċedu dawk li huma kkunsidrati leġittimi bis-saħħa ta' l-Artikolu 11(2) tal-KEDB.

2. Dan id-dritt hu bbażat ukoll fuq l-Artikolu 11 tal-Karta Komunitarja dwar id-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema.

3. Il-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu jikkorrispondi għall-Artikolu 10(4) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea.

Spjegazzjoni ta' l-Artikolu 13 – Libertà tà l-arti u x-xjenzi

Dan id-dritt hu deduċibbli primarjament mid-dritt għal-libertà tal-ħsieb u l-espressjoni. Huwa għandu jiġi eżerċitat b'rispett għall-Artikolu 1 u jista' jkun soġġett għal-limitazzjonijiet awtorizzati mill-Artikolu 10 tal-KEDB.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 14 – Dritt għall-edukazzjoni

1. Dan l-Artikolu huwa ispirat kemm fuq it-tradizzjonijiet kostituzzjonali komuni ta' l-Istati Membri kif ukoll fuq l-Artikolu 2 tal-Protokoll tal-KEDB, li jgħid hekk:

"Ħadd ma għandu jiġi pprivat mid-dritt għall-edukazzjoni. Fl-eżerċizzju ta' kull funzjoni li jassumi dwar edukazzjoni u tagħlim, l-Istat għandu jirrispetta d-dritt tal-ġenituri li jiżguraw dik l-edukazzjoni u dak it-tagħlim in konformità mal-konvinzjonijiet tagħhom reliġjużi u filosofiċi".

Kien meqjus utli li dan l-Artikolu jiġi estiż għall-aċċess għat-taħriġ professjonali u kontinwu (ara punt 15 tal-Karta Komunitarja dwar id-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema u l-Artikolu 10 tal-Karta Soċjali) u li jiżdied il-prinċipju ta' edukazzjoni obbligatorja bla ħlas. Kif qiegħed miktub, il-prinċipju ta' l-aħħar jimplika biss li fir-rigward ta' l-edukazzjoni obbligatorja, it-tfal kollha għandu jkollhom il-possibiltà li jattendu stabbiliment li joffri edukazzjoni bla ħlas. Ma jitlobx mill-istabbilimenti kollha partikolarment dawk privati, li jipprovdu edukazzjoni jew taħriġ professjonali u kontinwu bla ħlas. Lanqas ma jipprojbixxi li ċerti forom speċifiċi ta' edukazzjoni jkunu bil-ħlas, jekk l-Istat jieħu miżuri sabiex jagħti kumpens finanzjarju. Safejn il-Karta tapplika għall-Unjoni, dan ifisser li l-Unjoni, fil-politika ta' taħriġ tagħha, għandha tirrispetta l-edukazzjoni obbligatorja bla ħlas, iżda ma għandhiex tinftiehem li toħloq kompetenzi ġodda. Fir-rigward tad-dritt tal-ġenituri, dan għandu jiġi interpretat flimkien mad-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 24.

2. Il-libertà li jitwaqqfu stabbilimenti ta' edukazzjoni, pubbliċi jew privati, hi ggarantita bħala waħda mill-aspetti tal-libertà ta' intrapriża iżda hi limitata mir-rispett għall-prinċipji demokratiċi u tiġi eżerċitata skond l-arranġamenti definiti mil-leġislazzjoni nazzjonali.

Spjegazzjoni ta' l-Artikolu 15 — Libertà professjonali u dritt għax-xogħol

Il-libertà professjonali, kif dikjarata fl-Artikolu 15(1), hi rikonoxxuta fil-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja (ara, fost oħrajn, is-sentenza ta' l-14 ta' Mejju 1974, Nold (4/73, Ġabra 1974, p. 491, punti 12 sa 14); is-sentenza tat-13 ta' Diċembru 1979, Hauer (44/79, Ġabra 1979, p. 3727); is-sentenza tat-8 ta' Ottubru 1986, Keller (234/85, Ġabra 1986, p. 2897, punt 8).

Dan il-paragrafu huwa ispirat ukoll mill-Artikolu 1(2) tal-Karta Soċjali Ewropea, li ġiet iffirmata fit-18 ta' Ottubru 1961 u ġiet irratifikata mill-Istati Membri kollha, u mill-punt 4 tal-Karta tal-Komunità dwar id-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema tad-9 ta' Diċembru 1989. L-espressjoni "kondizzjonijiet tax-xogħol" għandha tiftiehem fis-sens ta' l-Artikolu 156 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

It-tieni paragrafu jittratta t-tliet libertajiet garantiti mill-Artikoli 26 u 45, 49 u 56 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, jiġifieri l-moviment liberu tal-ħaddiema, il-libertà ta' l-istabbiliment u l-libertà li jiġu pprovduti servizzi.

It-tielet paragrafu ġie bbażat fuq l-Artikolu 153(1)(g), tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, u fuq l-Artikolu 19(4) tal-Karta Soċjali Ewropea, iffirmata fit-18 ta' Ottubru 1961 u ratifikata mill-Istati Membri kollha. L-Artikolu 52(2), tal-Karta hu għalhekk applikabbli. Il-kwistjoni tar-reklutaġġ ta' baħħara li jkollhom in-nazzjonalità ta' Stati terzi għall-ekwipaġġ ta' bastimenti li jtajru l-bandiera ta' Stat Membru ta' l-Unjoni hija regolata mil-liġi ta' l-Unjoni u mil-leġislazzjoni u l-prattika nazzjonali.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 16 — Libertà ta' intrapriża

Dan l-Artikolu hu bbażat fuq il-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja, li rrikonoxxiet il-libertà li tiġi eżerċitata attività ekonomika jew kummerċjali (ara s-sentenzi ta' l-14 ta' Mejju 1974, Nold (4/73, Ġabra 1974, p. 491, punt 14) u tas-27 ta' Settembru 1979, SpA Eridiana u oħrajn (230-78, Ġabra 1979, p. 2749, punti 20 sa 31) u l-libertà ta' kuntrattazzjoni (ara, fost l-oħrajn, is-sentenzi tas-16 ta' Jannar 1979, Sukkerfabriken Nykøbing, (151/78, Ġabra 1979, p. 1, punt 19) u tal-5 ta' Ottubru 1999, Spanja vs Il-Kummissjoni (C-240/97, Ġabra 1999, p. I-6571, punt 99) u fuq l-Artikolu 119(1) u (3) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, li jirrikonoxxi l-kompetizzjoni libera. Għandu jinftiehem li dan id-dritt għandu jiġi eżerċitat b'rispett għall-liġi ta' l-Unjoni u tal-leġislazzjoni nazzjonali. Dan id-dritt jista' jkun soġġett għal-limitazzjonijiet previsti fl-Artikolu 52(1) tal-Karta.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 17 — Dritt għall-proprjetà

Dan l-Artikolu hu bbażat fuq l-Artikolu 1 tal-Protokoll tal-KEDB:

"Kull persuna naturali jew persuna morali għandha dritt għat-tgawdija paċifika tal-possedimenti tagħha. Ħadd ma għandu jiġi pprivat mill-possedimenti tiegħu ħlief fl-interess pubbliku u bla ħsara tal-kundizzjonijiet provduti bil-liġi u bil-prinċipji ġenerali tal-liġi internazzjonali.

Iżda d-dispożizzjonijiet ta' qabel ma għandhom b'ebda mod inaqqsu d-dritt ta' Stat li jwettaq dawk il-liġijiet li jidhrulu xierqa biex jikkontrolla l-użu ta' proprjetà skond l-interess ġenerali jew biex jiżgura l-ħlas ta' taxxi jew kontribuzzjonijiet oħra jew pieni".

Dan hu dritt fundamentali komuni għall-kostituzzjonijiet nazzjonali kollha. Huwa ġie rikonoxxut bosta drabi mill-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja, l-ewwel nett fis-sentenza Hauer (13 ta' Diċembru 1979, Ġabra 1979, p. 3727). Il-kliem ġie aġġornat iżda, skond l-Artikolu 52(3), is-sens u l-ambitu tad-dritt huma l-istess bħal dawk tad-dritt garantit mill-KEDB u l-limitazzjonijiet ma jistgħux jeċċedu dawk previsti hemmhekk.

Il-protezzjoni tal-proprjetà intellettwali, li huwa aspett wieħed mid-dritt għall-proprjetà, hu msemmi espliċitament fil-paragrafu 2 minħabba li qed isir dejjem aktar importanti u fil-leġislazzjoni sekondarja tal-Komunità. Il-proprjetà intellettwali tkopri mhux biss il-proprjetà letterarja u artistika, iżda wkoll, inter alia, id-drittijiet ta' privattiva u trademarks u drittijiet simili. Il-garanziji stabbiliti fil-paragrafu 1 għandhom japplikaw kif xieraq għall-proprjetà intellettwali.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 18 – Dritt għall-asil

It-test ta' dan l-Artikolu ġie bbażat fuq l-Artikolu 63 tat-Trattat KE, issa sostitwit bl-Artikolu 78 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, li jobbliga lill-Unjoni tirrispetta l-Konvenzjoni ta' Ġinevra dwar ir-refuġjati. Wieħed għandu jagħmel riferenza għad-dispożizzjonijiet tal-Protokolli dwar ir-Renju Unit u l-Irlanda, annessi għat-Trattati, u dak dwar id-Danimarka, sabiex jiġi ddeterminat safejn dawn l-Istati Membri jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni f'dan il-qasam u safejn dan l-Artikolu jkun applikabbli għalihom. Dan l-Artikolu hu konformi mal-Protokoll dwar l-asil anness mat-Trattati.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 19 – Protezzjoni f'każ ta' tneħħija, tkeċċija jew estradizzjoni

Il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu għandu l-istess sens u ambitu bħall-Artikolu 4 tal-Protokoll Nru. 4 tal-KEDB dwar it-tkeċċija kollettiva. L-iskop tiegħu hu li jiggarantixxi li kull deċiżjoni tkun ibbażata fuq eżami speċifiku u li ma tkun tista' tittieħed ebda miżura biex jiġu mkeċċija ċ-ċittadini kollha li jkollhom in-nazzjonalità ta' Stat partikolari (ara wkoll l-Artikolu 13 tal-Patt dwar id-Drittijiet Ċivili u Politiċi).

Il-paragrafu 2 jinkorpora l-każistika rilevanti tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fir-rigward ta' l-Artikolu 3 tal-KEDB (ara s-sentenzi tas-17 ta' Diċembru 1996, Ahmed vs. L-Awstrija, Ġabra 1996, p. VI-2206 u tas-7 ta' Lulju 1989, Soering).

TITOLU III – UGWALJANZA

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 20 – Ugwaljanza f'għajnejn il-liġi

Dan l-Artikolu jikkorrispondi għall-prinċipju ġenerali tal-liġi li hu inkluż fil-kostituzzjonijiet Ewropej kollha u ġie wkoll rikonoxxut mill-Qorti tal-Ġustizzja bħala prinċipju bażiku tal-liġi Komunitarja (is-sentenza tat-13 ta' Novembru 1984, Racke (283/83, Ġabra 1984, p. 3791), tas-17 ta' April 1979, EARL (15/95, Ġabra 1997, p. I-1961), u s-sentenza tat-13 ta' April 2000, Karlsson 292/97, Ġabra 2000, p. 2737).

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 21 – Non-diskriminazzjoni

Il-paragrafu 1 huwa ispirat mill-Artikolu 13 tat-Trattat KE, issa ssostitwit bl-Artikolu 19 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, mill-Artikolu 14 tal-KEDB u l-Artikolu 11 tal-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Bijomediċina fir-rigward tal-wirt ġenetiku. Safejn jikkorrispondi ma' l-Artikolu 14 tal-KEDB, japplika b'mod konformi miegħu.

Ma hemm ebda kontradizzjoni jew inkompatibbiltà bejn il-paragrafu 1 u l-Artikolu 19 tat-Trattat dwar il-Funzjonamwent ta' l-Unjoni Ewropea li għandu kamp ta' applikazzjoni u għan differenti: l-Artikolu 19 jagħti s-setgħa lill-Unjoni li tadotta atti leġislattivi, inkluża l-armonizzazzjoni tal-liġijiet u r-regolamenti ta' l-Istati Membri, biex tiġġieled ċerti forom ta' diskriminazzjoni li huma elenkati b'mod eżawrjenti f'dak l-Artikolu. Tali leġislazzjoni tista' tkopri l-azzjoni ta' l-awtoritajiet ta' l-Istati Membri (kif ukoll ir-relazzjonijiet bejn individwi privati) fi kwalunkwe qasam fil-limitu tal-kompetenzi ta' l-Unjoni. Għall-kuntrarju, id-dispożizzjoni fl-Artikolu 21(1) ma toħloq ebda setgħa li jiġu adottati liġijiet ta' anti-diskriminazzjoni f'dawn l-oqsma ta' azzjoni mill-Istati Membri jew azzjoni privata, u lanqas ma tistabbilixxi projbizzjoni ġenerali ta' diskriminazzjoni f'oqsma tant vasti bħal dawn. Fil-fatt, għandha x'taqsam biss mad-diskriminazzjoni mill-istituzzjonijiet u l-korpi ta' l-Unjoni, meta jeżerċitaw il-kompetenzi mogħtija mit-Trattati, u mill-Istati Membri, biss meta jkunu qed jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni. Għalhekk, il-paragrafu 1 la jestendi l-medda tal-kompetenzi mogħtija taħt l-Artikolu 19 u lanqas l-interpretazzjoni ta' dak l-Artikolu.

Il-paragrafu 2 jikkorrispondi għall-Artikolu 18(1) tat-Trattat dwar il-funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea u għandu jiġi applikat b'mod konformi ma' dak l-Artikolu.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 22 – Diversità kulturali, reliġjuża u lingwistika

Dan l-Artikolu ġie bbażat fuq l-Artikolu 6 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u fuq l-Artikolu 151(1) u (4) tat-Trattat KE, issa sostitwit bl-Artikolu 167 (1) u (4) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, dwar il-kultura. Barra minn hekk, ir-rispett għad-diversità kulturali u lingwistika huwa issa stabbilit ukoll fl-Artikolu I-3(3) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea. Dan l-Artikolu hu wkoll ispirat mid-Dikjarazzjoni Nru. 11 mehmuż ma' l-Att Finali tat-Trattat ta' Amsterdam dwar l-istatus tal-knejjes u ta' l-organizzazzjonijiet mhux konfessjonali, li issa jinsab fl-Artikolu 17 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 23 – Ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel

L-ewwel paragrafu ta' dan l-Artikolu ġie bbażat fuq l-Artikoli 2 u 3(2) tat-Trattat KE, issa ssostitwiti bl-Artikolu 3 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u l-Artikolu 8 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, li jimponu fuq l-Unjoni Ewropea l-objettiv li tiġi promossa l-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel, u l-Artikolu 157 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea. Huwa ispirat mill-Artikolu 20 tal-Karta Soċjali Ewropea riveduta, tat-3 ta' Mejju 1996, u mill-punt 16 tal-Karta Komunitarja dwar id-drittijiet tal-ħaddiema.

Hu wkoll ibbażat fuq l-Artikolu 157(3) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, u fuq l-Artikolu 2(4) tad-Direttiva tal-Kunsill 76/207/KEE dwar l-implimentazzjoni tal-prinċipju ta' trattament ugwali għall-irġiel u n-nisa għal dak li għandu x'jaqsam ma' l-aċċess għall-impjiegi, it-taħriġ professjonali, il-promozzjoni, u l-kondizzjonijiet tax-xogħol.

It-tieni subparagrafu huwa ispirat, f'forma iqsar, mill-Artikolu 157(4) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea li jipprevedi li l-prinċipju ta' trattament ugwali ma għandux jipprevjeni ż-żamma jew l-adozzjoni ta' miżuri li jipprevedu għal vantaġġi speċifiċi sabiex ikun iktar faċli għas-sess l-inqas irrappreżentat li jwettaq attività professjonali jew sabiex jipprevjeni l-iżvantaġġi fil-karriera professjonali jew jikkumpensa għalihom. F'konformità ma' l-Artikolu 52 (2) it-tieni subparagrafu ma jemendax l-Artikolu 157(4).

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 24 – Drittijiet tat-tfal

L-Artikolu hu bbażat fuq il-Konvenzjoni ta' New York dwar id-Drittijiet tat-Tfal, iffirmata fl-20 ta' Novembru 1989 u ratifikata mill-Istati Membri kollha, b'mod partikolari l-Artikoli 3, 9, 12 u 13 tagħha.

Il-paragrafu 3 jieħu kont tal-fatt li, bħala parti mill-istabbiliment ta' spazju ta' libertà, sigurtà u ġustizzja, il-leġislazzjoni ta' l-Unjoni f'materji ċivili b'implikazzjonijiet transkonfini, li għaliha l-Artikolu 81 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea jagħtu l-kompetenzi meħtieġa, tista' tinkludi b'mod partikolari d-drittijiet għal żjajjar sabiex ikun żgurat li t-tfal jkunu jistgħu jżommu kuntatt personali u dirett maż-żewġ ġenituri tagħhom fuq bażi regolari.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 25 – Drittijiet ta' l-anzjani

Dan l-Artikolu huwa ispirat mill-Artikolu 23 tal-Karta Soċjali Ewropea riveduta u l-Artikoli 24 u 25 tal-Karta Komunitarja dwar id-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema. Għandu jinftiehem li l-parteċipazzjoni fil-ħajja soċjali u kulturali tkopri wkoll il-parteċipazzjoni fil-ħajja politika.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 26 – Integrazzjoni tal-persuni b'diżabbiltà

Il-prinċipju stabbilit f'dan l-Artikolu hu bbażat fuq l-Artikolu 15 tal-Karta Soċjali Ewropea u huwa ispirat wkoll minn punt 26 tal-Karta Komunitarja dwar id-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema.

TITOLU IV – SOLIDARJETÀ

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 27 – Dritt tal-ħaddiema għall-informazzjoni u l-konsultazzjoni fi ħdan l-impriża

Dan l-Artikolu jidher fil-Karta Soċjali Ewropea riveduta (l-Artikolu 21) u fil-Karta Komunitarja dwar id-Drittijiet tal-Ħaddiema (il-punti 17 u 18). Huwa japplika skond il-kondizzjonijiet stabbiliti mil-liġi ta' l-Unjoni u mil-liġijiet nazzjonali. Ir-referenza għal livelli xierqa tirrigwarda l-livelli stabbiliti mil-liġi ta' l-Unjoni jew mil-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali li jistgħu jinkludu l-livell Ewropew fejn il-leġislazzjoni ta' l-Unjoni tipprevedi hekk. F'dan il-qasam hu importanti l-acquis ta' l-Unjoni: l-Artikoli 154 u 155 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, u d-Direttivi 2002/14/KE (kwadru ġenerali rigward l-informazzjoni u l-konsultazzjoni tal-ħaddiema fil-Komunità Ewropea), 98/59/KE (tkeċċija kollettiva mix-xogħol), 2001/23/KE (trasferimenti ta' impriżi) u 94/45/KE (kumitati ta' l-impriżi Ewropej).

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 28 – Dritt ta' negozjar u ta' azzjoni kollettiva

Dan l-Artikolu hu bbażat fuq l-Artikolu 6 tal-Karta Soċjali Ewropea u fuq il-Karta Komunitarja dwar id-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema (il-punti 12 sa 14). Id-dritt għal azzjoni kollettiva kien rikonoxxut mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem bħala wieħed mill-elementi tad-drittijiet sindakali stabbiliti fl-Artikolu 11 tal-KEDB. Fir-rigward tal-livelli approprjati li fihom ikunu jistgħu jsiru negozjati kollettivi, ara l-ispjegazzjoni għall-Artikolu preċedenti. Il-modalitajiet u l-limiti għall-eżerċizzju ta' azzjoni kollettiva, inkluża l-azzjoni ta' strajk, jaqgħu taħt il-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali, inkluża l-kwistjoni jekk dan jistax isir b'mod parallel f'diversi Stati Membri.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 29 – Dritt ta' aċċess għas-servizzi ta' impjieg

Dan l-Artikolu hu bbażat fuq l-Artikolu 1(3) tal-Karta Soċjali Ewropea, u l-punt 13 tal-Karta Komunitarja dwar id-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 30 – Protezzjoni fil-każ ta' tkeċċija inġusta

Dan l-Artikolu huwa ispirat mill-Artikolu 24 tal-Karta Soċjali riveduta. Ara wkoll id-Direttiva 2001/23/KE dwar il-salvagwardja tad-drittijiet ta' l-impjegati fil-każ ta' trasferimenti ta' impriżi, u d-Direttiva 80/987/KEE dwar il-protezzjoni ta' l-impjegati f'każ ta' l-insolvenza ta' min iħaddimhom, kif emendata bid-Direttiva 2002/74/KE.

Spjegazzjoni ta' l-Artikolu 31 – Kondizzjonijiet tax-xogħol ġusti u xierqa

1. Il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu hu bbażat fuq id-Direttiva 89/391/KEE dwar l-introduzzjoni ta' miżuri li jippromwovu t-titjib fis-sigurtà u s-saħħa tal-ħaddiema fuq il-post tax-xogħol. Huwa ispirat ukoll mill-Artikolu 3 tal-Karta Soċjali u mill-punt 19 tal-Karta Komunitarja dwar id-drittijiet tal-ħaddiema kif ukoll, f'dak li jirrigwarda d-dritt għad-dinjità fix-xogħol, mill-Artikolu 26 tal-Karta Soċjali riveduta. L-espressjoni "kondizzjonijiet tax-xogħol" għandha tiftiehem fis-sens ta' l-Artikolu 156 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

2. Il-paragrafu 2 hu bbażat fuq id-Direttiva 93/104/KE dwar xi aspetti ta' l-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol, l-Artikolu 2 tal-Karta Soċjali Ewropea u l-punt 8 tal-Karta Komunitarja dwar id-drittijiet tal-ħaddiema.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 32 – Projbizzjoni ta' impjieg ta' tfal u protezzjoni taż-żgħażagħ fuq il-post taix-xogħol

Dan l-Artikolu huwa bbażat fuq id-Direttiva 94/33/KE dwar il-protezzjoni taż-żgħażagħ fuq ix-xogħol, fuq l-Artikolu 7 tal-Karta Soċjali Ewropea u fuq il-punti 20 sa 23 tal-Karta Komunitarja tad-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 33 – Ħajja tal-familja u professjonali

L-Artikolu 33(1) huwa bbażat fuq l-Artikolu 16 tal-Karta Soċjali Ewropea.

It-tieni paragrafu huwa ispirat mid-Direttiva tal-Kunsill 92/85/KEE dwar l-introduzzjoni ta' miżuri biex jinkoraġġixxu t-titjib fis-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol għall-ħaddiema nisa tqal u ħaddiema li welldu reċentement, jew li qed ireddgħu, u mid-Direttiva 96/34/KE dwar il-ftehim qafas fuq il-leave tal-ġenituri konkluż mill-UNICE, CEEP u ta' ETUC. Huwa wkoll ibbażat fuq l-Artikolu 8 (dwar il-protezzjoni tal-maternità) tal-Karta Soċjali Ewropea u huwa ispirat mill-Artikolu 27 (dwar id-dritt tal-ħaddiema li għandhom responsabbiltajiet tal-familja għal opportunitajiet indaqs u trattament ugwali). Il-kelma "maternità" tkopri l-perijodu mill-konċepiment sal-ftim.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 34 – Sigurtà soċjali u assistenza soċjali

Il-prinċipju stabbilit fl-Artikolu 34(1) huwa bbażat fuq l-Artikoli 153 u 156 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea u fuq l-Artikolu 12 tal-Karta Soċjali Ewropea u l-punt 10 tal-Karta Komunitarja dwar id-drittijiet tal-ħaddiema. L-Unjoni għandha tirrispettah meta teżerċita l-kompetenzi mogħtija lilha permezz ta' l-Artikoli 153 u 156 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea. Ir-referenza għas-servizzi soċjali tirrigwarda każijiet li fihom dawn is-servizzi ġew introdotti sabiex jiggarantixxu ċerti benefiċċji, iżda ma timplikax li dawn is-servizzi għandhom jinħolqu fejn dawn ma jeżistux. Il-kelma "maternità" għandha tinftiehem bl-istess tifsira li għandha fl-Artikolu preċedenti.

It-tieni paragrafu huwa bbażat fuq l-Artikoli 12(4) u 13(4) tal-Karta Soċjali Ewropea u fuq il-punt 2 tal-Karta Komunitarja tad-Drittijiet Soċjali Fundamentali tal-Ħaddiema u jirrifletti r-regoli li ġejjin mir-Regolament (KEE) Nru. 1408/71 u r-Regolament (KEE) Nru. 1612/68.

It-tielet paragrafu huwa ispirat mill-Artikolu 13 tal-Karta Soċjali Ewropea u mill-Artikoli 30 u 31 tal-Karta Soċjali riveduta u mill-punt 10 tal-Karta Komunitarja. Dan għandu jiġi rrispettat mill-Unjoni fil-kuntest ta' kull politika ibbażata fuq l-Artikolu 153 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 35 – Protezzjoni tas-saħħa

Il-prinċipji stabbiliti f'dan l-Artikolu ġew ibbażati fuq l-Artikolu 152 tat-Trattat KE, issa sostitwit bl-Artikolu 168 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea, u fuq l-Artikoli 11 u 13 tal-Karta Soċjali Ewropea. It-tieni sentenza ta' l-Artikolu hija l-istess bħall-Artikolu 168(1).

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 36 – Aċċess għal servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali

Dan l-Artikolu huwa kompletament konformi ma' l-Artikolu 14 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea u ma joħloq l-ebda dritt ġdid. Hu sempliċiment jistabbilixxi l-prinċipju ta' rispett, mill-Unjoni għall-aċċess għal servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali kif previsti mid-dispożizzjonijiet nazzjonali, meta dawn id-dispożizzjonijiet huma kompatibbli mal-liġi ta' l-Unjoni.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 37 – Protezzjoni ta' l-ambjent

Il-prinċipji stabbiliti f'dan l-Artikolu ġew ibbażati fuq l-Artikoli 2, 6 u 174 tat-Trattat KE, li issa ġew sostitwiti bl-Artikolu I-3(3) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u l-Artikoli 11 u 191 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

Dan l-Artikolu huwa ispirat ukoll mid-dispożizzjonijiet ta' ċerti kostituzzjonijiet nazzjonali.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 38 – Protezzjoni tal-konsomaturi

Il-prinċipji stabbiliti f'dan l-Artikolu ġew ibbażati fuq l-Artikolu 169 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

TITOLU V – ĊITTADINANZA

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 39 – Dritt tal-vot u dritt tal-kandidatura fl-elezzjonijiet għall-Parlament Ewropew

L-Artikolu 39 japplika għall-kondizzjonijiet stabbiliti fit-Trattati, skond l-Artikolu 52(2) tal-Karta. Fil-fatt l-Artikolu 39(1) jikkorrispondi għad-dritt iggarantit bl-Artikolu 20 (2) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea (ara wkoll il-bażi ġuridika ta' l-Artikolu 22 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea għall-adozzjoni ta' l-arranġamenti dettaljati għall-eżerċizzju ta' dak id-dritt) u l-Artikolu 39(2) jikkorrispondi ma' l-Artikolu 14(3) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea. L-Artikolu 39(2) itenni l-prinċipji bażiċi tas-sistema elettorali fi Stat demokratiku.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 40 – Dritt tal-vot u dritt tal-kandidatura fl-elezzjonijiet muniċipali

Dan l-Artikolu jikkorrispondi għad-dritt iggarantit bl-Artikolu 20(2) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea (ara ukoll il-bażi ġuridika ta' l-Artikolu [III-126] tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea għall-adozzjoni ta' l-arranġamenti dettaljati għall-eżerċizzju ta' dak id-dritt). Skond l-Artikolu 52(2) tal-Karta, dan japplika skond il-kondizzjonijiet previsti f'dawn l-Artikoli tat-Trattati.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 41 – Dritt għal amministrazzjoni tajba

L-Artikolu 41 huwa bbażat fuq l-eżistenza ta' l-Unjoni bħala komunità bbażata fuq l-istat tad-dritt li l-karatteristiċi tiegħu kienu ġew żviluppati fil-każistika li għamlet, b'mod partikolari, l-amministrazzjoni tajba bħala prinċipju ġenerali tal-liġi (ara, inter alia, is-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-31 ta' Marzu 1992, P Burban C-255/90, , Ġabra 1992, I-2253, u s-sentenzi tal-Qorti ta' Prim' Istanza tat-18 ta' Settembru 1995, Nölle (T-167/94, Ġabra 1995, p. II-2589) u tad-9 ta' Lulju 1999, New Europe Consulting (T-231/97, u oħrajn, Ġabra 1999, p. II-2403). It-test li jistabbilixxi dak id-dritt fl-ewwel żewġ paragrafi jirriżulta mill-każistika (is-sentenzi tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-15 ta' Ottubru 1987, Heylens (222/86, Ġabra 1987, p. 4097, punt 15), tat-18 ta' Ottubru 1989, Orkem (374/87 Ġabra 1989, p. 3283) u tal-21 ta' Novembru 1991, TU München (C-269/90, Ġabra 1991, p. I-5469), u s-sentenzi tal-Qorti ta' Prim' Istanza tas-6 ta' Diċembru 1994, Lisrestal u oħrajn (T-450/93, Ġabra 1994, p. II-1177) u tat-18 ta' Settembru 1995, Nölle, fuq imsemmi), u t-test li jirrigwardja l-obbligu li jingħataw raġunijiet ġej mill-Artikolu 296 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea (ara wkoll il-bażi ġuridika fl-Artikolu 298 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea għall-adozzjoni ta' atti leġislattivi fl-interessi ta' amministrazzjoni Ewropea li hija miftuħa, effiċjenti u indipendenti).

Il-paragrafu 3 jirriproduċi d-dritt li issa huwa iggarantit bl-Artikolu 340 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea. Il-paragrafu 4 jirriproduċi d-dritt li issa huwa ggarantit bl-Artikoli 20(2)(d) u bl-Artikolu 25 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea. Skond l-Artikolu 52(2), dawk id-drittijiet għandhom japplikaw skond il-kondizzjonijiet u fil-limiti definiti fit-Trattati.

Id-dritt għal rimedju effettiv, li huwa aspett importanti ta' din il-kwistjoni, huwa ggarantit fl-Artikolu 47 ta' din il-Karta.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 42 – Dritt ta' aċċess għad-dokumenti

Id-dritt iggarantit f'dan l-Artikolu ġie meħud mill-Artikolu 255 tat-Trattat KE, li fuq bażi tiegħu ġie sussegwentement adottat ir-Regolament (KE) Nru 1049/2001. Il-Konvenzjoni Ewropea estendiet dan id-dritt għad-dokumenti ta' l-istituzzjonijiet, tal-korpi u ta' l-aġenziji b'mod ġenerali, tkun xi tkun il-forma li fiha jkunu saru, (ara l-Artikolu 15(3) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea). Skond l-Artikolu 52(2) tal-Karta, id-dritt ta' aċċess għad-dokumenti huwa eżerċitat skond il-kondizzjonijiet u fil-limiti li huma previsti fl-Artikoli 15(3) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 43 — Ombudsman Ewropew

Id-dritt li huwa ggarantit b'dan l-Artikolu huwa d-dritt iggarantit bl-Artikoli 20 u 228] tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea. Skond l-Artikolu 52(2), dan japplika skond il-kondizzjonijiet previsti f'dawn iż-żewġ Artikoli.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 44 — Dritt ta' petizzjoni

Id-dritt li huwa ggarantit b'dan l-Artikolu huwa d-dritt iggarantit bl-Artikoli 20 u227 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea. Skond l-Artikolu 52(2), dan japplika skond il-kondizzjonijiet previsti f'dawn iż-żewġ Artikoli.

Spjegazzjoni ta' l-Artikolu 45 — Libertà ta' moviment u ta' residenza

Id-dritt iggarantit bil-paragrafu 1 huwa d-dritt iggarantit bl-Artikolu 20(2)(a) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea (ara wkoll il-bażi ġuridika fl-Artikolu 21; u s-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tas-17 ta' Settembru 2002, Baumbast (C-413/99, Ġabra 2002, p. I-7091). Skond l-Artikolu 52(2), dawk id-drittijiet għandhom japplikaw skond il-kondizzjonijiet u fil-limiti previsti fit-Trattati.

Il-paragrafu 2 jirriferi għall-kompetenza mogħtija lill-Unjoni permezz ta' l-Artikoli 77, 78 u 79 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea. Konsegwentement, l-għoti ta' dan id-dritt jiddependi fuq l-eżerċizzju ta' din il-kompetenza mill-istituzzjonijiet.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 46 — Protezzjoni diplomatika u konsulari

Id-dritt li huwa ggarantit b'dan l-Artikolu huwa d-dritt iggarantit bl-Artikolu 20 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea; ara wkoll il-bażi ġuridika fl-Artikolu 23. Skond l-Artikolu 52(2), dan japplika skond il-kondizzjonijiet previsti f'dawn iż-żewġ Artikoli.

TITOLU VI — ĠUSTIZZJA

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 47 — Dritt għal rimedju effettiv u għal proċess imparzjali

L-ewwel paragrafu huwa bbażat fuq l-Artikolu 13 tal-KEDB:

"Kull min ikollu miksura d-drittijiet u l-libertajiet tiegħu kontemplati f'din il-Konvenzjoni għandu jkollu rimedju effettiv quddiem awtorità nazzjonali għalkemm dak il-ksur ikun sar minn persuni li jkunu qed jaġixxu f'kariga uffiċjali".

Madankollu, fil-liġi ta' l-Unjoni, il-protezzjoni hija aktar estiża billi tiggarantixxi d-dritt għal rimedju effettiv quddiem qorti. Il-Qorti tal-Ġustizzja rrikonoxxiet dak id-dritt bħala prinċipju ġenerali tal-liġi ta' l-Unjoni fis-sentenza tagħha tal-15 ta' Mejju 1986, Johnston (222/84, Ġabra 1986, p. 1651); (ara wkoll is-sentenzi tal-15 ta' Ottubru 1987, Heylens (222/86, Ġabra, p. 4097 u tat-3 ta' Diċembru 1992, Borelli vs Il-Kummissjoni (C-97/91, Ġabra 1992, p. I-6313). Skond il-Qorti, dak il-prinċipju ġenerali tal-liġi ta' l-Unjoni japplika wkoll għall-Istati Membri meta dawn ikunu qegħdin jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni. L-inklużjoni ta' din il-każistika fil-Karta ma kinetx intiża sabiex tbiddel is-sistema tar-reviżjoni ġudizzjarja prevista mit-Trattati, u partikolarment ir-regoli dwar l-ammissibbiltà ta' rikorsi magħmula direttament quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja ta' l-Unjoni Ewropea. Il-Konvenzjoni Ewropea eżaminat is-sistema tar-reviżjoni ġudizzjarja ta' l-Unjoni, inklużi r-regoli dwar l-ammissibbiltà, u kkonfermatha waqt li emendatha fir-rigward ta' ċerti aspetti, kif ġie rifless fl-Artikoli 251 sa 281 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni, u b'mod partikolari l-Artikolu 263(4). L-Artikolu 47 japplika għall-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni, u ta' l-Istati Membri meta dawn ikunu qegħdin jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni, u dan, fir-rigward tad-drittijiet kollha li huma ggarantiti mil-liġi ta' l-Unjoni.

It-tieni paragrafu jikkorrispondi għall-Artikolu 6(1) tal-KEDB li jinqara kif ġej:

"Fid-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u ta' l-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf bil-liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jistgħu jiġu esklużi mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, ta' l-ordni pubbliku jew tas-sigurtà nazzjonali f'soċjetà demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew safejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċità tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja".

Fil-liġi ta' l-Unjoni, id-dritt għal tribunal mhuwiex limitat għal tilwim konness ma' drittijiet u obbligi ta' natura ċivili. Huwa wieħed mill-konsegwenzi tal-fatt li l-Unjoni hija komunità ibbażata fuq l-istat tad-dritt kif ġie ddikjarat mill-Qorti tal-Ġustizzja fis-sentenza tagħha tat-23 ta' April 1986, "Les Verts" vs il-Parlament Ewropew (294/83, Ġabra 1986, p. 1339). Madankollu, fir-rigward ta' l-aspetti kollha barra dak ta' l-kamp ta' applikazzjoni tagħhom, il-garanziji mogħtija mill-KEDB japplikaw b'mod simili għall-Unjoni.

Fir-rigward tat-tielet paragrafu, ta' min jinnota li skond il-każistika tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, għandu jsir provvediment għal għajnuna legali fejn in-nuqqas ta' din l-għajnuna jagħmilha impossibbli li jiġi żgurat rimedju effettiv (Sentenza tal-QEDB tad-9.10.1979, Airey, Serje A, Volum 32, p. 11). Teżisti wkoll sistema ta' għajnuna legali għall-każijiet quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja ta' l-Unjoni Ewropea.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 48 – Preżunzjoni ta' innoċenza u dritt għal difiża

L-Artikolu 48 huwa l-istess bħall-Artikolu 6(2) u (3) tal-KEDB, li jinqara kif ġej:

"2. Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu jiġi meqjus li jkun innoċenti sakemm ma jiġix pruvat ħati skond il-liġi.

3. Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu d-drittijiet minimi li ġejjin:

a) li jkun infurmat minnufih, b'lingwa li jifhem u bid-dettall, dwar in-natura u r-raġuni ta' l-akkuża kontra tiegħu;

b) li jkollu żmien u faċilitajiet xierqa għall-preparazzjoni tad-difiża tiegħu;

ċ) li jiddefendi ruħu persunalment jew permezz ta' assistenza legali magħżula minnu stess jew, jekk ma jkollux mezzi biżżejjed li jħallas l-assistenza legali, din għandha tingħata lilu b'xejn meta l-interessi tal-ġustizzja jeħtieġu hekk;

d) li jeżamina jew li jara li jiġu eżaminati xhieda kontra tiegħu u li jottjeni l-attendenza u l-eżami ta' xhieda favur tiegħu taħt l-istess kundizzjonijiet bħax-xhieda kontra tiegħu;

e) li jkollu assistenza b'xejn ta' interpretu jekk ma jkunx jifhem jew jitkellem il-lingwa użata fil-qorti".

Skond l-Artikolu 52(3), dan id-dritt għandu l-istess sens u ambitu bħad-dritt garantit mill-KEDB.

Spjegazzjonijiet dwar l-Artikolu 49 – Prinċipji ta' legalità u proporzjonalità ta' reati u ta' pieni

Dan l-Artikolu isegwi r-regola tradizzjonali tan-nonretroattività tal-liġijiet u tal-pieni. Miegħu żdiedet ir-regola tar-retroattività ta' liġi penali li tkun aktar klementi, li teżisti f'għadd ta' Stati Membri u li tinstab fl-Artikolu 15 tal-Patt dwar id-Drittijiet Ċivili u Politiċi.

L-Artikolu 7 tal-KEDB jinqara kif ġej:

"1. Hadd ma għandu jitqies li jkun ħati ta' reat kriminali minħabba f'xi att jew ommissjoni li ma kienux jikkostitwixxu reat kriminali skond liġi nazzjonali jew internazzjonali fil-ħin meta jkun sar. Lanqas ma għandha tingħata piena akbar minn dik li kienet applikabbli fiż-żmien meta r-reat kriminali jkun sar.

2. Dan l-Artikolu ma għandux jippreġudika l-proċeduri u l-applikazzjoni tal-piena ta' xi persuna għal xi att jew ommissjoni li, fiż-żmien meta jkun sar, kien kriminali skond il-prinċipji ġenerali tal-liġi rikonoxxuti min-nazzjonijiet ċivilizzati".

Fil-paragrafu 2, ir-referenza għall-kelma "ċivilizzati" ġiet imħassra; dan ma jbiddel bl-ebda mod is-sens ta' dan il-paragrafu, li jirreferi partikolarment għar-reati kontra l-umanità. Skond l-Artikolu 52(3), id-dritt li huwa ggarantit hawnhekk għandu għalhekk l-istess sens u l-istess ambitu bħad-dritt iggarantit mill-KEDB.

Il-paragrafu 3 jtenni l-prinċipju ġenerali ta' proporzjonalità tar-reati u l-pieni, li huwa protett mit-tradizzjonijiet kostituzzjonali komuni ta' l-Istati Membri u mill-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Komunitajiet.

Spjegazzjonijiet dwar l-Artikolu 50 — Dritt li wieħed ma jiġix iġġudikat jew jingħata piena darbtejn għall-istess reat

L-Artikolu 4 tal-Protokoll Nru. 7 tal-KEDB jinqara kif ġej:

"1. Ħadd ma jista' jkun ipproċessat jew jerġa' jiġi kkastigat għal darb'oħra fi proċedimenti kriminali taħt il-ġurisdizzjoni ta' l- Istess Stat għal xi reat li dwaru jkun diġà ġie finalment liberat jew misjub ħati skond il-liġi u l-proċedura penali ta' dak l-Istat.

2. Id-dispożizzjonijiet tal-paragrafu preċedenti ma għandhomx iżommu milli l-każ jerġa' jinfetaħ skond il-liġi u l-proċedura penali ta' l-Istat in kwistjoni, jekk ikun hemm provi ta' xi fatti ġodda jew li jkunu għadhom kif ġew żvelati, jew inkella jekk ikun ħemm xi vizzju fondamentali fil-proċedimenti ta' qabel, li jista' jkollhom effett fuq kif jiżvolġi l-każ.

3. Ebda deroga minn dan l-Artikolu ma għandha ssir taħt l-Artikolu 15 tal-Konvenzjoni".

Ir-regola "non bis in idem" tapplika fil-liġi ta' l-Unjoni (ara, fost il-ħafna preċedenti, is-sentenza tal-5 ta' Mejju 1966, Gutmann (Kawżi konġunti18/65 u 35/65, Ġabra 1966, p. 103) u għal każ reċenti, is-sentenza tal-Qorti ta' Prim' Istanza ta' l- 20 ta' April 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij NV u oħrajn (Kawżi konġunti T-305/94 u oħrajn, Ġabra 1999, p. II-931). Ir-regola li tipprojbixxi l-kumulu tirriferi għall-kumulu ta' żewġ pieni ta' l-istess xorta, jiġifieri pieni kriminali.

Skond l-Artikolu 50, ir-regola "non bis in idem" tapplika mhux biss fil-ġurisdizzjoni ta' Stat wieħed izda wkoll bejn il-ġurisdizzjonijiet ta' diversi Stati Membri. Dan jikkorrispondi ma' l-acquis fil-liġi ta' l-Unjoni; ara l-Artikoli 54 sa 58 tal-Konvenzjoni ta' Schengen u s-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-11 ta' Frar 2003, Gözütok (C-187/01, Ġabra p. I-1345) , l-Artikolu 7 tal-Konvenzjoni dwar il-Protezzjoni ta' l-Interessi Finanzjarji tal-Komunità u l-Artikolu 10 tal-Konvenzjoni dwar il-ġlieda kontra l-korruzzjoni. L-eċċezzjonijiet ferm limitati f'dawk il-Konvenzjonijiet li jippermettu lill-Istati Membri jidderogaw mir-regola "non bis in idem" huma koperti mill-klawżola orizzontali fl-Artikolu 52(1) li tikkonċerna l-limitazzjonijiet. Fir-rigward tas-sitwazzjonijiet imsemmija fl-Artikolu 4 tal-Protokoll Nru. 7, jiġifieri l-applikazzjoni tal-prinċipju fl-istess Stat Membru, id-dritt li huwa ggarantit għandu l-istess sens u l-istess ambitu bħad-dritt korrispondenti fil-KEDB.

TITOLU VII – DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI LI JIRREGOLAW L-INTERPRETAZZJONI U L-APPLIKAZZJONI TAL-KARTA

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 51 – Kamp ta' applikazzjoni

L-iskop ta' l-Artikolu 51 huwa li jiddetermina l-istess kamp ta' applikazzjoni tal-Karta. Huwa intiż sabiex jistabbilixxi b'mod ċar li l-Karta tapplika primarjament għall-istituzzjonijiet u l-korpi ta' l-Unjoni, b'konformità mal-prinċipju ta' sussidjarjetà. Din id-dispożizzjoni kienet abbozzata skond l-Artikolu 6(2) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea, li jobbliga lill-Unjoni tirrispetta d-drittijiet fundamentali, u skond il-mandat mogħti mill-Kunsill Ewropew ta' Kolonja. It-terminu "istituzzjonijiet" huwa rikonoxxut fit-Trattati. L-espressjoni "korpi u aġenziji" hija użata komunement fit-Trattati sabiex tirriferi għall-awtoritajiet kollha stabbiliti mit-Trattati jew mil-leġislazzjoni sekondarja (ara, per eżempju, l-Artikolu 15 jew 16 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea).

Fir-rigward ta' l-Istati Membri, joħroġ b'mod ċar mill-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja li l-obbligu tar-rispett għad-drittijiet fundamentali definit f'kuntest ta' l-Unjoni jorbot biss lill-Istati Membri meta dawn jaġixxu fil-kamp ta' applikazzjoni tal-liġi ta' l-Unjoni (is-sentenzi tat-13 ta' Lulju 1989, Wachauf (5/88, Ġabra 1989, p. 2609); tat-18 ta' Ġunju 1991, ERT (C-260/89), Ġabra 1991, p. I-2925) u tat-18 ta' Diċembru 1997, Annibaldi (C-309/96, Ġabrap. I-7493). Reċentement il-Qorti tal-Ġustizzja ikkonfermat din il-każistika kif ġej: "Barra minn hekk, ta' min ifakkar li r-rekwiżiti li jemanaw mill-protezzjoni tad-drittijiet tal-bniedem fis-sistema legali Komunitarja jorbtu wkoll lill-Istati Membri meta dawn jimplimentaw ir-regoli tal-Komunità..." (sentenza tat-13 ta' April 2000, Karlsson u oħrajn (C-292/97, Ġabra 2000, p. I-2737, punt 37)). Mingħajr dubju, din ir-regola, kif asserita f'din il-Karta, tapplika għall-awtoritajiet ċentrali kif ukoll għall-korpi reġjonali u lokali, u għall-organizzazzjonijiet pubbliċi, meta dawn jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni.

Il-paragrafu 2, flimkien mat-tieni sentenza tal-paragrafu 1, jikkonfermaw li l-Karta ma jistax ikollha l-effett li testendi l-kompetenzi u l-kompiti mogħtija mit-Trattati lill-Unjoni. Hawnhekk qiegħed isir aċċenn espliċitu għall-konsegwenzi loġiċi tal-prinċipju ta' sussidjarjetà u tal-fatt li l-Unjoni għandha biss dawk il-kompetenzi mogħtija lilha. Id-drittijiet fundamentali kif iggarantiti fl-Unjoni ma għandhom l-ebda effett ħlief fil-kuntest tal-kompetenzi ddeterminati mit-Trattati. Konsegwentement, l-obbligu, skond it-tieni sentenza tal-paragrafu 1, ta' l-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni li jippromwovu l-prinċipji stipulati fil-Karta, jista' jeżisti biss fil-limiti ta' dawn l-istess kompetenzi.

Il-paragrafu 2 jikkonferma wkoll li l-Karta ma jistax ikollha l-effett li testendi l-kamp ta' applikazzjoni tal-liġi ta' l-Unjoni lil hinn mill-kompetenzi ta' l-Unjoni kif stabbiliti fit-Trattati. Il-Qorti tal-Ġustizzja diġà stabbiliet din ir-regola fir-rigward tad-drittijiet fundamentali rikonoxxuti bħala parti mil-liġi ta' l-Unjoni (is-sentenza tas-17 ta' Frar 1998, Grant (C-249/96, Ġabra 1998, p. I-621, punt 45). Huwa għalhekk ovvju, skond din ir-regola, li r-referenza għall-Karta fl-Artikolu 6 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea ma tistax tiġi interpretata bħala li, bis-saħħa tagħha stess, testendi l-medda ta' l-azzjonijiet ta' l-Istati Membri li huma kkunsidrati bħala l-"implimentazzjoni tal-liġi ta' l-Unjoni" (fis-sens tal-paragrafu 1 u tal-każistika imsemmija hawn fuq).

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 52 – Ambitu u interpretazzjoni tad-drittijiet u tal- prinċipji

L-Artikolu 52 huwa intiż sabiex jiffissa l-ambitu tad-drittijiet u l-prinċipji tal-Karta, u sabiex jistabbilixxi regoli għall-interpretazzjoni tagħhom. Il-paragrafu 1 jittratta l-arranġamenti għal-limitazzjonijiet ta' drittijiet. Il-formola użata hija bbażata fuq il-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja: "... ġie sew stabbilit fil-każistika tal-Qorti li jistgħu jiġu imposti restrizzjonijiet fuq l-eżerċizzju tad-drittijiet fundamentali, partikolarment fil-kuntest ta' organizzazzjoni komuni tas-suq, bil-kondizzjoni li dawk ir-restrizzjonijiet jikkorrispondu fil-fatt għall-objettivi ta' interess ġenerali segwiti mill-Komunità u ma jikkostitwixxux, fir-rigward ta' l-għan segwit, indħil sproporzjonat u mhux raġonevoli li jipperikola n-natura proprja ta' dawk id-drittijiet" *(sentenza tat-13 ta' April 2000, Karlsson u oħrajn (C-292/97, Ġabra p. 2737, punt 37))*. Ir-referenza għall-interessi ġenerali rikonoxxuti mill-Unjoni tkopri kemm l-objettivi msemmija fl-Artikolu 3 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea kif ukoll interessi oħra protetti minn dispożizzjonijiet speċifiċi tat-Trattati bħall-Artikoli 4(1) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea, u l-Artikolu 35(3), tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea u l-artikoli 36 u 346 ta' dan it-Trattat.

Il-paragrafu 2 jirreferi għal drittijiet li kienu diġà ggarantiti espressament fit-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea u li ġew rikonoxxuti fil-Karta, u li issa jinstabu fit-Trattati (notevolment id-drittijiet derivati miċ-ċittadinanza ta' l-Unjoni). Huwa jagħmilha ċara li dawn id-drittijiet jibqgħu soġġetti għall-kondizzjonijiet u għal-limiti applikabbli għall-liġi ta' l-Unjoni li fuqu huma bbażati, u li huma previsti fit-Trattati. Il-Karta ma tbiddilx is-sistema tad-drittijiet mogħtija mit-Trattat KE u riprodotta fit-Trattati.

Il-paragrafu 3 huwa intiż sabiex jiżgura l-koerenza meħtieġa bejn il-Karta u l-KEDB billi jistabbilixxi r-regola li, safejn id-drittijiet stipulati f'din il-Karta jikkorrispondu wkoll għad-drittijiet iggarantiti mill-KEDB, it-tifsira u l-ambitu ta' dawk id-drittijiet, inklużi l-limitazzjonijiet awtorizzati, huma l-istess bħal dawk stabbiliti mill-KEDB. Dan ifisser partikolarment li l-leġislatur, meta qiegħed jistabbilixxi l-limitazzjonijiet għal dawk id-drittijiet, għandu jagħmel hekk b'konformità ma' l-istess standards iffissati bl-arranġamenti dettaljati tal-limitazzjonijiet previsti fil-KEDB, li huma b'hekk magħmula applikabbli għad-drittijiet koperti b'dan il-paragrafu, mingħajr ma dan jaffetwa b'mod negattiv l-awtonomija tal-liġi ta' l-Unjoni u dik tal-Qorti tal-Ġustizzja ta' l-Unjoni Ewropea.

Ir-referenza għall-KEDB tkopri kemm il-Konvenzjoni kif ukoll il-Protokolli tagħha. It-tifsira u l-ambitu tad-drittijiet iggarantiti huma ddeterminati mhux biss mit-test ta' dawk l-istrumenti, iżda wkoll mill-każistika tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u mill-Qorti tal-Ġustizzja ta' l-Unjoni Ewropea. L-aħħar sentenza tal-paragrafu ġiet imfassla sabiex tippermetti lill-Unjoni tiggarantixxi protezzjoni aktar estensiva. Fi kwalunkwe każ, il-livell ta' protezzjoni pprovdut mill-Karta qatt ma jista' jkun inqas minn dak li huwa ggarantit mill-KEDB.

Il-Karta ma tolqotx il-possibbiltajiet ta' l-Istati Membri li jirrikorru għall-Artikolu 15 tal-KEDB, li jippermetti derogi mid-drittijiet stipulati fil-KEDB f'każ ta' gwerra jew ta' perikli pubbliċi oħra li jheddu l-ħajja tan-nazzjon, meta jaġixxu fl-oqsma tad-difiża nazzjonali f'każ ta' gwerra u taż-żamma ta' l-ordni, skond ir-responsabbiltajiet tagħhom rikonoxxuti fl-Artikolu 4(1) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u fl-Artikoli 72 u 347 tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea.

Il-lista tad-drittijiet li, f'dan l-istadju u mingħajr ma jiġi eżkluż ebda żvilupp fid-dritt, fil-leġislazzjoni u fit-Trattati, jistgħu jiġu kkunsidrati bħala korrispondenti għad-drittijiet fil-KEDB fis-sens tal-paragrafu preżenti hija mogħtija hawn taħt. Ma tinkludix drittijiet addizzjonali għal dawk li hemm fil-KEDB.

1. L-Artikoli tal-Karta fejn kemm is-sens kif ukoll l-ambitu huma l-istess bħal dawk fl-Artikoli korrispondenti tal-KEDB:

   — l-Artikolu 2 jikkorrispondi għall-Artikolu 2 tal-KEDB;

   — l-Artikolu 4 jikkorrispondi għall-Artikolu 3 tal-KEDB;

   — l-Artikolu 5(1) u (2) jikkorrispondi għall-Artikolu 4 tal-KEDB;

   — l-Artikolu 6 jikkorrispondi għall-Artikolu 5 tal-KEDB;

   — l-Artikolu 7 jikkorrispondi għall-Artikolu 8 tal-KEDB;

   — l-Artikolu 10(1) jikkorrispondi għall-Artikolu 9 tal-KEDB;

   — l-Artikolu 11 jikkorrispondi għall-Artikolu 10 tal-KEDB mingħajr preġudizzju għal xi restrizzjonijiet li l-liġi ta' l-Unjoni tista' jimponi fuq id-dritt ta' l-Istati Membri li jintroduċu l-arranġamenti ta' awtorizzazzjoni msemmija fit-tielet sentenza ta' l-Artikolu 10(1) tal-KEDB;

— l-Artikolu 17 jikkorrispondi għall-Artikolu 1 tal-Protokoll tal-KEDB;

— l-Artikolu 19(1) jikkorrispondi għall-Artikolu 4 tal-Protokoll Nru. 4;

— l-Artikolu 19(2) jikkorrispondi għall-Artikolu 3 tal-KEDB, kif interpretat mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem;

— l-Artikolu 48 jikkorrispondi għall-Artikolu 6(2) u (3) tal-KEDB;

— l-Artikolu 49(1) (bl-eċċezzjoni ta' l-aħħar sentenza) u (2) jikkorrispondi għall-Artikolu 7 tal-KEDB.

2. L-Artikoli fejn is-sens huwa l-istess bħal dak fl-Artikoli korrispondenti tal-KEDB, iżda fejn l-ambitu huwa usa':

— l-Artikolu 9 jkopri l-istess qasam bħall-Artikolu 12 tal-KEDB, iżda l-kamp ta' applikazzjoni tiegħu jista' jiġi estiż għal forom oħra ta' żwieġ jekk dawn huma stabbiliti permezz tal-liġi nazzjonali;

— l-Artikolu 12(1) jikkorrispondi għall-Artikolu 11 tal-KEDB, iżda l-kamp ta' applikazzjoni tiegħu huwa estiż għal-livell ta' l-Unjoni Ewropea;

— l-Artikolu 14(1) jikkorrispondi għall-Artikolu 2 tal-Protokoll tal-KEDB, iżda l-kamp ta' applikazzjoni tiegħu huwa estiż sabiex ikopri aċċess għall-formazzjoni professjonali u kontinwa;

— l-Artikolu 14(3) jikkorrispondi għall-Artikolu 2 tal-Protokoll tal-KEDB fir-rigward tad-drittijiet tal-ġenituri;

— l-Artikolu 47(2) u (3) jikkorrispondi għall-Artikolu 6(1) tal-KEDB, iżda l-limitazzjoni għad-determinazzjoni tad-drittijiet u l-obbligi ċivili jew għad-deċiżjoni dwar akkużi kriminali ma tapplikax fir-rigward tal-liġi ta' l-Unjoni u ta' l-implimentazzjoni tagħha;

— l-Artikolu 50 jikkorrispondi għall-Artikolu 4 tal-Protokoll Nru. 7 tal-KEDB, iżda l-ambitu tiegħu huwa estiż għal-livell ta' l-Unjoni Ewropea bejn il-Qrati ta' l-Istati Membri;

— Fl-aħħarnett, iċ-ċittadini ta' l-Unjoni Ewropea ma jistgħux jiġu kkunsidrati bħala barranin fil-kamp tal-applikazzjoni tal-liġi ta' l-Unjoni, minħabba fil-projbizzjoni ta' kwalunkwe diskriminazzjoni fuq bażi ta' nazzjonalità. Il-limitazzjonijiet previsti fl-Artikolu 16 tal-KEDB fir-rigward tad-drittijiet tal-barranin għalhekk ma japplikawx għalihom f'dan il-kuntest.

Ir-regola interpretattiva li tinsab fil-paragrafu 4 hija bbażata fuq it-test ta' l-Artikolu 6(3) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u tieħu l-kont dovut ta' l-approċċ lejn it-tradizzjonijiet kostituzzjonali komuni li segwiet il-Qorti tal-Ġustizzja (per eżempju s-sentenzi tat-13 ta' Diċembru 1979, Hauer (44/79, Ġabra 1979, p. 3727) u tat-18 ta' Mejju 1982, AM&S (155/79, Ġabra 1982, p. 1575). Skond din ir-regola, minflok ma jiġi segwit approċċ riġidu ta' 'l-iżgħar denominatur komuni', wieħed għandu jinterpreta d-drittijiet konċernati fil-Karta b'mod li joffri livell għoli ta' protezzjoni, li huwa adegwat għal-liġi ta' l-Unjoni u f'armonija mat-tradizzjonijiet kostituzzjonali komuni.

Il-paragrafu 5 jiċċara d-distinzjoni bejn "drittijiet" u "prinċipji" stabbilita fil-Karta. Skond dik id-distinzjoni, id-drittijiet soġġettivi għandhom jiġu rrispettati, waqt li l-prinċipji għandhom jiġu osservati (Artikolu 51(1)). Il-prinċipji jistgħu jiġu implimentati permezz ta' atti leġislattivi jew eżekuttivi (adottati mill-Unjoni skond il-kompetenzi tagħha, u mill-Istati Membri biss meta huma jimplimentaw il-liġi ta' l-Unjoni); għaldaqstant, huma jkollhom sinifikat partikolari għall-Qrati biss meta dawn l-atti jiġu interpretati jew riveduti. Madankollu huma ma jagħtux lok għal xi pretensjonijiet diretti għal azzjoni pożittiva mill-istituzzjonijiet ta' l-Unjoni Ewropea jew mill-awtoritajiet ta' l-Istati Membri. Dan huwa konsistenti kemm mal-każistika tal-Qorti tal-Ġustizzja (ara notevolment il-każistika dwar il-"prinċipju ta' prekawzjoni" fl-Artikolu 191(2) tat-Trattat dwar il-Funzjonament ta' l-Unjoni Ewropea (is-sentenza tal-Qorti tal-Prim' Istanza tal-11 ta' Settembru 2002 Pfizer (T-13/99, Ġabra p. II-3305) b'bosta referenzi għall-każistika preċedenti, u sensiela ta' sentenzi dwar l-Artikolu 33 (ex-39) dwar il-prinċipji tal-liġi agrikola: per eżempju s-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-11 ta' Marzu 1987, Van den Berg (265/85, Ġabra 1987, p. 1155: l-eżami tal-prinċipju ta' l-istabbilizzazzjoni tas-suq u ta' aspettativi leġittimi) kif ukoll ma' l-approċċ meħud mis-sistemi kostituzzjonali ta' l-Istati Membri lejn "prinċipji", b'mod partikolari fil-qasam tal-liġi soċjali. Bħala eżempju, wieħed jista' jsemmi, fost l-eżempji ta' prinċipji rikonoxxuti mill-Karta, l-Artikoli 25, 26 u 37. F'ċerti każijiet, Artikolu tal-Karta jista' jinkludi kemm l-element tal-liġi kif ukoll ta' prinċipju: p.e. l-Artikoli 23, 33 u 34.

Il-paragrafu 6 jirriferi għal diversi Artikoli fil-Karta li, fl-ispirtu tas-sussidjarjetà, jagħmlu referenza għal-liġijiet u l-prattiċi nazzjonali.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 53 — Livell ta' Protezzjoni

Din id-dispożizzjoni hija intiża li tippreserva dak il-livell ta' protezzjoni li huwa preżentement mogħti, fil-kamp ta' applikazzjoni rispettiva tagħhom, mil-liġi ta' l-Unjoni, mil-liġi ta' l-Istati Membri u mil-liġi internazzjonali. Qiegħed isir aċċenn għall-KEDB, minħabba l-importanza tagħha.

Spjegazzjoni dwar l-Artikolu 54 — Projbizzjoni ta' abbuż tad-dritt

Dan l-Artikolu jikkorrispondi għall-Artikolu 17 tal-KEDB:

"Ebda ħaġa li hemm f'din il-Konvenzjoni ma għandha tiġi interpretata li xi Stat, grupp jew persuna għandha xi dritt li tidħol f'xi attività jew tagħmel xi att maħsub biex jeqred xi wieħed mid-drittijiet u mil-libertajiet kontemplati f'din il-Konvenzjoni jew biex tillimitahom aktar minn dak provdut fil-Konvenzjoni."